

Premiepensionen

Pensionsspararna och
pensionärerna 2013

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Premiepensionen – Pensionsspararna och pensionärerna 2013
Analysavdelningen 2014-04-16
PID136121
Bengt Norrby, bengt.norrby@pensionsmyndigheten.se

Sammanfattning

2013 blev ett av de bästa åren för pensionsspararna och pensionärerna inom premiepensionssystemet. Endast under åren 2005 och 2009 har värdeutveckling varit bättre. Den goda utvecklingen på de flesta aktiemarknaderna medförde att värdet på pensionsspararnas konton steg kraftigt och pensionerna höjdes för pensionärerna.

6,7 miljoner individer och 0,6 biljoner kronor i förvaltad kapital

Premiepensionssystemet omfattade vid utgången av år 2013 6,7 miljoner personer, varav 5,6 miljoner pensionssparare och 1,1 miljoner pensionärer.

Totalt förvaltad kapital uppgick 614,5 miljarder kronor varav 602,4 miljarder kronor i fondförsäkring och 12,1 miljarder kronor i traditionell försäkring.

35 miljarder kronor i nya pensionsrätter placerades under året och 3,4 miljarder kronor betalades ut i premiepensioner.

Pensionsspararnas värdeutveckling¹ blev 21,0 procent under 2013

Värdeutvecklingen för pensionsspararna blev i genomsnitt 21,0 procent under 2013. Sparare med AP7 Såfa hade i genomsnitt 9,9 procentenheter högre värdeutveckling än sparare med egen portfölj. Skillnaden i värdeutveckling mellan män och kvinnor var marginell.

Drygt 80 procent av pensionsspararnas kapital i fondrörelsen är placerat i aktier. Den positiva utvecklingen på aktiemarknaderna medförde en värdeutveckling på 99 miljarder kronor inom fondförsäkring.

Pensionsspararnas värdeutveckling sedan start blev 5,1 procent

Den årliga värdeutvecklingen beräknad från start, dvs. från det att pensionsspararna kommer in i premiepensionssystemet, var 5,1 procent (kapitalvägt). 99 procent av spararna har haft en nominellt positiv värdeutveckling (kapitalvägt) sedan starten 1995.

Pensionärer med fondförsäkring hade en värdeutveckling på 18,0 procent under 2013

Avkastningen på pensionärernas fondsparande var 18,0 procent under 2012 och 5,0 procent (kapitalvägt) sedan 2000 då pensionsmedlen först placerades i fonder.

Pensionärer med traditionell försäkring hade en värdeutveckling på 6,1 procent under 2013

Avkastningen för pensionärerna med traditionell förvaltning var 6,1 procent under 2013 och 4,1 procent sedan start (kapitalvägt).

Återbäringräntan i den traditionella försäkringen var i genomsnitt 4,5 procent under 2013 och avkastningen för perioden 2001–2013 har i genomsnitt varit 4,2 procent. Avkastningen på tillgångarna i den traditionella försäkringen var 2,89 procent under 2013.

Den lägre avkastningen i traditionell försäkring under 2013 jämfört med fondförsäkring beror på en större andel räntebärande tillgångar i traditionell försäkring än i fondförsäkring.

¹ Som mått på värdeutvecklingen på pensionsspararnas konto används genomgående kapitalviktad avkastning (internränta) i rapporten.

98 900 kronor i genomsnittlig kontobehållning för pensionsspararna

Genomsnittlig kontobehållning för pensionssparare med egen portfölj var 133 600 kronor och för pensionssparare med innehav i AP7 Såfa, 63 400 kronor.

För pensionärerna var genomsnittlig kontobehållning 52 700 kronor. Behållningen har ökat med 10 400 kronor sedan 2012. En bidragande orsak till ökningen är infasningen av det nya pensionssystemet.

250 kronor i månaden i premiepension

Pensionärer kan välja att ta ut hela eller delar av pensionen från och med 61 års ålder. Nästan alla, 98 procent, väljer att ta ut hel premiepension. Under 2013 uppgick pensionsutbetalningarna i denna grupp till i genomsnitt 250 kronor i månaden.

Få av de nya spararna väljer egna fonder

Knappt 1 procent av de nya spararna väljer egna fonder, 99 procent låter AP7 Såfa förvalta sina pensionsmedel.

45 procent av pensionsspararna har sina medel placerade i AP7 Såfa och deras fondkapital motsvarar 28 procent av det totala fondkapitalet i premiepensionssystemet.

80 procent av pensionärerna har fondförsäkring och av dessa har 65 procent en egen portfölj och 35 procent har placerat i AP7 Såfa. 20 procent av alla pensionärer har sina pensionsmedel placerade i traditionell försäkring.

Rabattkravet på fondavgiften reducerar förvaltningsavgifterna och bidrar till högre pension

Förvaltningsavgifterna uppgick i slutet av året till i genomsnitt 0,39 procent för eget valda portföljer och till 0,12 procent för AP7 Såfa. Pensionsmyndigheten verkar för att sänka förvaltningsavgifterna för pensionsspararna. Kravet på rabatt ger i genomsnitt 0,3–0,5 procentenheter lägre avgifter. Det gör att premiepensionen blir 10–15 procent högre.

Administrativa avgiften var i genomsnitt 74 kronor

Den administrativa avgiften till Pensionsmyndigheten för 2013 var 0,14 procent, med ett tak på 110 kronor. Beräknad på samtliga i premiepensionssystemet blev avgiften 74 kronor vilket motsvarar 0,10 procent.

Antalet fondbyten minskade något

Under 2013 genomfördes 1 370 687 fondbyten, en minskning med 35 000 fondbyten jämfört med 2012. Den stora minskningen i antalet fondbyten var dock mellan åren 2011 och 2012 då stopp för massbyten infördes. Antalet fondbyten minskade då med 70 procent, från 4,6 miljoner fondbyten till 1,4 miljoner fondbyten under 2012.

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	6
2 Premiepensionssystemet i siffror	7
2.1 Flödet i premiepensionssystemet	7
2.2 Utvecklingen på de finansiella marknaderna.....	9
2.3 Värdeutvecklingen i premiepensionsfonderna	10
Pensionsspararna	14
3 Behållning och fördelning av kapitalet.....	14
4 Värdeutvecklingen för pensionsspararna.....	17
4.1 Värdeutveckling för pensionsspararna under 2013	17
4.2 Värdeutveckling för pensionsspararna sedan start	19
5 Val av portfölj.....	29
5.1 De mest valda fonderna	29
5.2 Pensionsspararnas aktivitet.....	31
5.3 Avgifter och rabatter.....	33
Pensionärerna	35
6 Behållning och värdeutveckling för pensionärerna	35
6.1 Värdeutveckling för pensionärerna år 2013	35
6.2 Värdeutveckling sedan start för pensionärerna	37
7 Pensionärernas premiepension	38
7.1 Pensionsuttagen	38
7.2 SL-pensionärer?	38
Bilaga 1 Beskrivning av data.....	40
Bilaga 2 Avkastningsmått	41

1 Inledning

Premiepensionssystemet är den fonderade delen av det allmänna ålderspensionssystemet. Vid årsskiftet 2012/2013 omfattade premiepensionssystemet 6,7 miljoner personer. Den fonderade delen av pensionssystemet innebär en viss riskspridning i förhållande till de risker som finns i inkomstpensionen, den innebär också – i förväntan – en något högre allmän pension samt att den enskilde har möjlighet att anpassa risken i den allmänna pensionen utifrån sin egen ekonomiska situation och värderingar.

Rapporten ger en sammanfattande beskrivning av läget för pensionsspararna och pensionärerna vid slutet av 2013. Syftet med rapporten är att följa utvecklingen av premiepensionen samt pensionsspararnas och pensionärernas investeringsbeteende över tid. Fokus är dock på det senaste året.

Rapporten baseras i huvudsak på alla individer som omfattas av premiepensionssystemet. Avsnittet som beskriver värdutvecklingen under 2013 är dock baserad på ett urval om drygt 223 000 individer, varav 186 000 är pensionssparare och 37 000 är pensionärer. Urvalet motsvarar 3 procent av alla personer i premiepensionssystemet. Bilaga 1 beskriver urvalet närmare och de data som ligger till grund för rapporten.

Om inget annat anges i rapporten är det data per den 31 december 2013 som presenteras. Uppgifter som anges inom parentes avser motsvarande uppgifter för år 2012.

Rapporten ger inga prognoser om den framtida utvecklingen för premiepensionssystemet. För läsare som vill göra en prognos över sin egen pension så är det möjligt att göra det på MinPension.se

Från mitten av april kommer det att vara möjligt att göra prognoser för olika typfall på individnivå med hjälp av Typfallsmodellen. Modellen kommer att läggas ut här:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/Typfallsmodellen.html>

För prognoser som rör hela pensionssystemet finns Pensionsmodellen. Med hjälp av Pensionsmodellen är det möjligt att göra långsiktiga simuleringar av hela pensionssystemet. Pensionsmodellen finns att ladda ner här:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/Pensionsmodellen.html>

2 Premiepensionssystemet i siffror

6,7 miljoner personer i premiepensionssystemet

Premiepensionssystemet omfattade vid årsskiftet 6 739 028 personer som fördelade sig på 5 617 908 pensionssparare och 1 121 120 pensionärer. Under 2013 tillkom 175 509 nya pensionssparare med inträdesår 2012.

När det nya pensionssystemet är helt infasat kommer det att omfatta cirka 7 miljoner pensionssparare och pensionärer. Det är framförallt antalet pensionärer som kommer att öka allteftersom det nya pensionssystemet fasas in.

Det är ungefär lika många kvinnor och män som omfattas av systemet. Bland pensionsspararna är männens andel något större än kvinnornas, 52 procent. Det speglar könsfördelningen i den yrkesaktiva delen av befolkningen. Bland pensionärerna är fördelningen jämn mellan könen.

614,5 miljarder kronor i premiepensionssystemet

Vid slutet av 2013 uppgick det totala förvaltade kapitalet inom premiepensionssystemet till 614,5 miljarder kronor.

602,4 miljarder kronor i fondförsäkring

602,4 miljarder kronor förvaltades inom fondförsäkring varav 555,4 miljarder kronor tillhörde pensionsspararna och 46,9 miljarder kronor tillhörde pensionärerna. Förvaltningen i fondförsäkring motsvarar 98 procent av de totala tillgångarna.

12,1 miljarder kronor i traditionell försäkring

Värdet på de totala tillgångarna i den traditionella försäkringen uppgick vid utgången av 2013 till 12,1 miljarder kronor. Endast pensionärer har möjlighet att placera sina pensionsmedel i den traditionella försäkringen.

2.1 Flödet i premiepensionssystemet

175 509 nya pensionssparare

Antalet nya sparare med inträdesår 2012 uppgick till 175 509, 84 673 kvinnor och 90 836 män se tabell 2.1. Yngst bland de nya pensionsspararna var en person som är född 2012 och de äldsta var födda 1938, den äldsta årskull som kan intjäna premiepension. Under intjänandeåret 2012 förvaltades pengarna i tillfällig förvaltning av Riksgälden och i december 2013 överfördes pengarna till konton på Pensionsmyndigheten. Genomsnittlig pensionsrätt uppgick till 1 736 kronor. Av tabell 2.1 framgår även att männen hade högre pensionsrätter jämfört med kvinnorna.

Tabell 2.1

Antal nya pensionssparare, pensionsrätter, genomsnittlig ålder

Nya sparare	Antal	Pensionsrätt	Ålder
Alla	175 509	1 736	25 år 3 mån
Kvinnor	84 673	1 495	24 år 8 mån
Män	90 836	1 960	25 år 10 mån

Flest kvinnor bland i den yngsta åldersgruppen

En möjlig förklaring till skillnaden i pensionsrätter är att kvinnornas andel av nya sparare är högst i den yngsta åldersgruppen medan männens andel är högre i de äldre åldersgrupperna, se tabell 2.2. Störst skillnad i pensionsrätter är det i åldersgruppen 30 – 49 år. Männens genomsnittliga pensionsrätt i den gruppen är 3 066 kronor jämfört med kvinnornas 2 131 kronor, en skillnad på 935 kronor.

Tabell 2.2

Nya pensionssparare grupperade i åldersgrupper, andel i procent

Nya sparare	0–19 år	20–29 år	30–49 år	Över 50 år
Kvinnor	56	48	43	42
Män	44	52	57	58

35,0 miljarder kronor i nya pensionsrätter

Tabell 2.3 visar antalet nytillkomna pensionssparare från 1995 och framåt samt totala antalet individer som omfattas av premiepensionssystemet. Tabell 2.3 visar även det årliga inflödet av kapital i form av pensionsrätter. I december 2013 placerades 35,0 (32,9) miljarder kronor i de olika alternativen till förvaltning inom premiepensionssystemet. Av pensionärernas nya pensionsrätter placerades 1,4 miljarder i fondförsäkring och 287 miljoner kronor i traditionell försäkring.

2,6 miljarder kronor i återförda rabatter

I april återfördes 2 570 miljarder kronor till pensionsspararnas konton. Pengarna är rabatter på fondavgifterna för år 2012. Rabatterna innebär inga nya pengar utan är fondavgifter som har dragits från tidigare inbetalda pensionsrätter och som är placerade i fonder.

Tabell 2.3

Antal pensionssparare och pensionsrätter i premiepensionssystemet, 1995 – 2013

Inträdesår	Nya sparare	Pensionssparare och pensionärer, tusental	Pensionsrätter, inflöde, mdkr	Marknadsvärde, mdkr
1995	3 953 501	3 950	13,7	
1996	170 997	4 000	13,9	
1997	146 166	4 000	14,0	
1998	159 015	4 000	14,4	
1999	497 152	4 400	18,3	
2000	197 826	4 400	19,8	52,7
2001	151 973	4 900	20,8	65,0
2002	136 969	5 100	22,2	59,3
2003	119 040	5 200	23,1	93,9
2004	112 923	5 300	24,1	124,9
2005	131 818	5 400	25,2	192,7
2006	163 934	5 600	27,0	268,4
2007	182 635	5 800	28,6	310,1
2008	178 602	6 000	29,7	232,7
2009	129 490	6 100	30,1	342,9
2010	172 954	6 300	31,8	413,6
2011	193 417	6 400	32,9	401,9
2012	175 509	6 600	35,0	481,7
2013		6 700		614,5

Anmärkning: Nya sparare med inträdesår 2013 kommer att överföras till Pensionsmyndigheten i december 2014 tillsammans med nya pensionsrätter.

3 406 miljoner kronor i pensionsutbetalningar

Under 2013 betalades 3 406 miljoner kronor ut i premiepension till 1 121 120 pensionärer. Pensionsutbetalningarna ökade därmed med 38 procent jämfört med 2012, antalet pensionärer ökade med 12,7 procent. Den genomsnittliga utbetalningen ökade med 25 procent från 200 kronor till i genomsnitt 250 kronor i månaden.

År 2001 gjordes de första pensionsutbetalningarna i premiepensionen på sammanlagt 400 000 kronor. Pengarna som betalas ut kommer att öka allteftersom premiepensionssystemet fhas in. De flesta pensionärer, 80 procent har sina pensionsmedel placerade i fondförsäkring.

2.2 Utvecklingen på de finansiella marknaderna

Positiv utveckling på aktiemarknaderna under 2013

Utvecklingen på världens aktiemarknader 2013 var övervägande positiv. Det globala indexet, MSCI World Index som representerar 23 utvecklade länder slutade på plus 27 procent. Framförallt utvecklades USA, Västeuropa och Japan bra. Den grekiska börsen var upp 37 procent, Tyskland upp 25 procent och Stockholm upp 23 procent. På stockholmsbörsen utvecklades i synnerhet småbolagen mycket bra.

Tillväxtmarknaderna hade däremot en trög utveckling under 2013. Flera stora marknader som Kina, Indien, Ryssland och Brasilien slutade på minus.

Precis som förra året hade Caracasbörsen i Venezuela bäst utveckling i världen under 2013. Börsen steg med över 400 procent.

På räntemarknaderna började långräntorna röra sig uppåt och för pensionssparare som valt att placera pengar i räntefonder medförde stigande räntor en negativ värdeutveckling. Framför allt utvecklades obligationsfonder med innehav av obligationer med långa löptider negativt.

2.3 Värdeutvecklingen² i premiepensionsfonderna

Avkastningen i fondrörelsen blev 21,1 procent under 2013

Uppgången på aktiemarknaderna både i Sverige och i stora delar av den övriga världen påverkade värdeutveckling i premiepensionssystemet positivt och den genomsnittliga avkastningen i Pensionsmyndighetens fondrörelse slutade på plus 21,1 procent. Uppgången i fondrörelsen som helhet under 2013 medförde att den genomsnittliga årliga avkastningen sedan start³ blev 2,6 procent.

Avkastningen i AP7 Såfa blev 31,8 procent

Av det totala förvaltade fondkapitalet är 30 procent placerat i AP7 Såfa, vilket motsvarade 181,6 miljarder kronor i slutet av 2013. AP7 Såfa är en fondportfölj som är sammansatt av de två fonderna AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond och förvaltas av Sjunde AP-fonden.

Diagram 2.1 visar att värdeutvecklingen på fondtorget och AP7 Såfa har följts åt väl fram till 2011. Perioden därefter har utvecklingen i AP7 Såfa överstigit utvecklingen på fondtorget. Under 2013 hade AP7 Såfa en värdeutveckling på 31,8 procent jämfört med 16,8 procent för den genomsnittliga avkastningen på fondtorget. Värdeutvecklingen för hela fondrörelsen där både fonderna på fondtorget och Sjunde AP-fondens förvaltning ingår blev 21,1 procent.

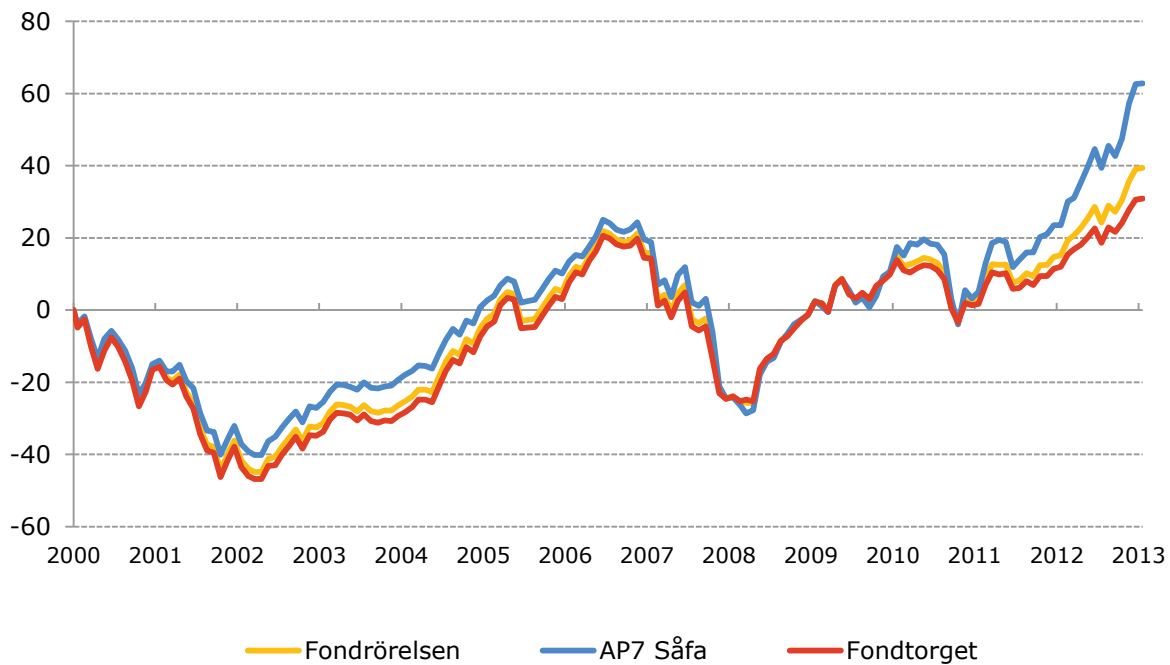
Sedan start fram till slutet av år 2013 har avkastningen varit 62,9, procent för AP7 Såfa och 30,9 procent för fonderna på fondtorget.

² Som mått på fondernas värdeutveckling används genomgående tidsviktad avkastning i rapporten. För mer information om måttet se bilaga 2.

³ Startdatum är satt till 2000–12–13. Alla pensionsrätter var då placerade i fonder vid första valet år 2000.

Diagram 2.1

Avkastning per år för fondrörelsen som helhet, fondtorget och AP7 Såfa, perioden 2000–2013
Procent

Anmärkning: Avkastningen redovisas som tidsviktad avkastning. Mer information om avkastningsmättet finns i bilaga 2.

En förklaring till den högre värdeutvecklingen i AP7 Såfa är den större andelen aktier under förvaltning, se diagram 2.2. Aktieandelen i AP7 Såfa uppgår till 90 procent, att jämföra med fondtorgets 79 procent. Därtill kommer AP7 Såfas möjlighet att utnyttja hävstång i förvaltningen vilket ytterligare höjer aktieandelen.

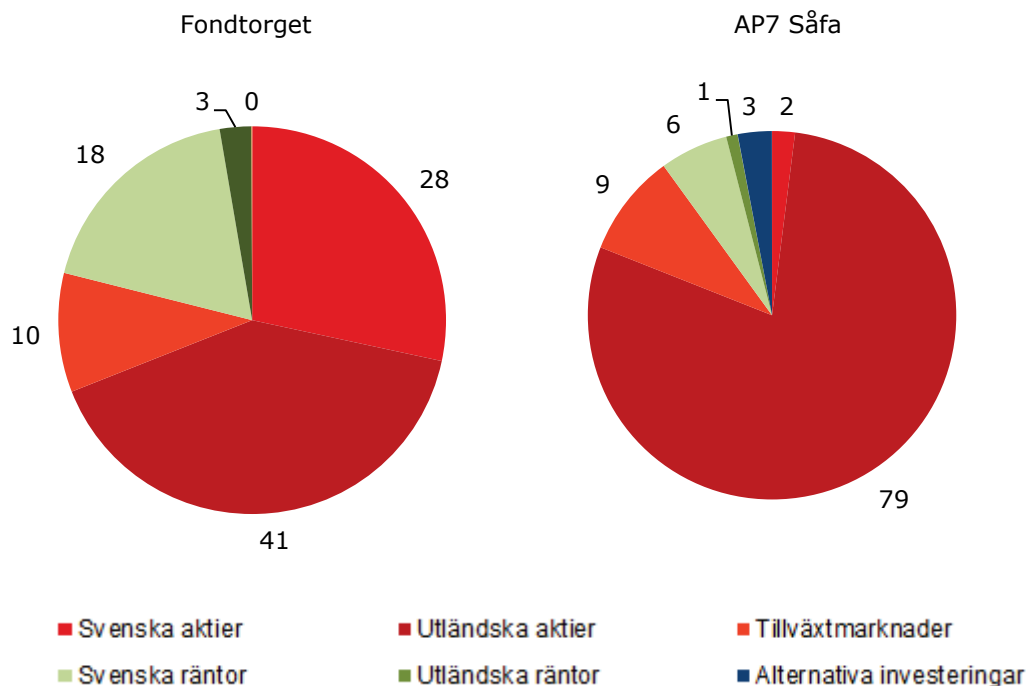
En högre aktieandel medför en högre förväntad avkastning men också en högre risk. Måttet på risk som används är standardavvikelse. För perioden 2011 – 2013 hade Sjunde AP-fonden en risk på 14 procent vilken kan jämföras med fondtorgets risk på 10 procent.

Den riskjusterade avkastningen⁴ under motsvarande period, var för Sjunde AP-fondens förvaltning 0,9 och för fondtorget 0,7.

Sammanfattningsvis kan man säga att pensionssparare som har låtit Sjunde AP-fonden förvalta pensionsmedlen har fått betalt för en högre risk genom en bra värdeutveckling under 2013.

Diagram 2.2

Allokering av kapitalet på fondtorget respektive AP7 Såfa, procent

Totala andelen aktier är 79 procent på fondtorget och 90 procent i AP7 Såfa.

⁴ Sharpekvot: Värdeutveckling minus riskfri ränta, dividerad med risk.

Nettoinflöde i AP7 Såfa

Vid årsskiftet hade knappt 3 100 000 pensionssparare innehav i något av Sjunde AP-fondens alternativ. Flest pensionssparare hade innehav i AP7 Såfa, se tabell 2.4. Att antalet pensionssparare i AP7 Såfa icke val har ökat med drygt 136 000 personer beror i huvudsak på de nya pensionsspararna som kom in i systemet under 2012. Av nyspararna som hade möjlighet att göra sitt första fondval i april 2013, valde cirka

191 500 att inte göra något eget fondval och deras pensionsmedel placerades i AP7 Såfa. I tabell 2.4 kan man även utläsa att antalet pensionssparare som har valt något av de tre färdiga portföljalternativen Försiktig, Balanserad eller Offensiv uppgick till nästan 25 000 pensionssparare. Flest pensionssparare som har gjort ett eget val har valt AP7 Såfa, 27 935 personer. Störst ökning av pensionssparare, vid sidan av AP7 Såfa, var det i AP7 Aktiefond som ökade med 18 027 sparare jämfört med 2012.

Tabell 2.4

Antal pensionssparare i Sjunde AP-fondens förvaltning

Innehav	Typ av fondval	Antal pensionssparare		Förändring 2012 -2013
		2012-12-31	2013-12-31	
Portföljer				
AP7 Såfa	Icke val	2 626 015	2 762 592	136 577
AP7 Såfa	Fondavslut	178 041	173 640	-4 401
AP7 Såfa	Premievals-fonden	64 482	58 957	-5 525
AP7 Såfa	Eget val	11 942	27 935	15 993
Försiktig	Eget val	4 093	5 754	1 661
Balanserad	Eget val	5 323	9 269	3 946
Offensiv	Eget val	5 262	9 765	4 503
Fonder				
AP7 Aktiefond	Eget val	9 334	27 361	18 027
AP7 Räntefond	Eget val	1 978	3 044	1066
SUMMA		2 906 470	3 078 317	171 847

Pensionsspararna

3 Behållning och fördelning av kapitalet

I det här avsnittet visas hur den genomsnittliga behållningen på pensionsspararnas premiepensionskonton är fördelad samt hur fondförmögenheten är fördelad mellan sparare med egen vald portfölj och AP7 Såfa och kön.

98 900 kronor i genomsnittlig kontobehållning

Den positiva utvecklingen på aktiemarknaderna under 2013 bidrog till att den genomsnittliga behållningen på pensionsspararnas konton ökade i värde, se tabell 3.1. I slutet av året uppgick kontobehållningen i genomsnitt till 98 900 (81 600) kronor.

Män har högre kontobehållning

Män har drygt 15 900 kronor mer i genomsnitt på premiepensionskontot än kvinnor. En förklaring är att män i regel har högre inkomster och är yrkesaktiva i något större utsträckning än kvinnor.

Tabell 3.1

Genomsnittlig behållning på kvinnor och mäns premiepensionskonton vid slutet av 2013, kronor

	Samtliga	Egen vald portfölj	AP7 Såfa
Alla	98 900	133 600	63 400
Kvinnor	90 700	121 400	58 600
Män	106 600	145 600	68 000

Kontobehållningen ökar när nya pensionsrätter sätts in men behållningen är också beroende av hur värdeutvecklingen på pensionsmedlen har varit under året. På plussidan i kontobehållningen finns nya pensionsrätter 35,0 miljarder kronor och 99,2 miljarder kronor i värdeökning.

Pensionssparare med egna portföljer har högre kontobehållning

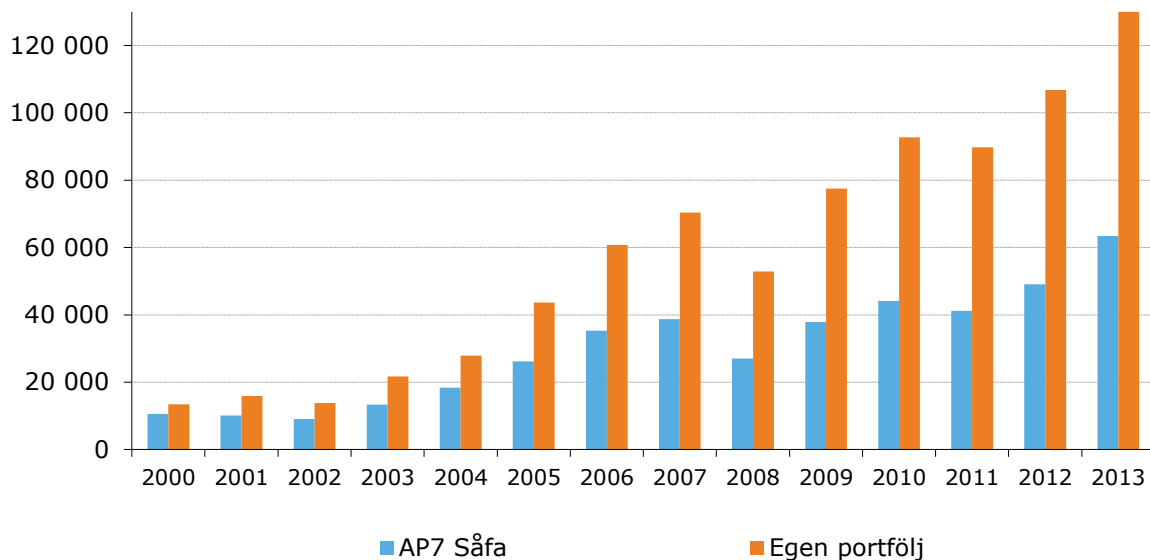
Pensionssparare med egen vald portfölj har en högre genomsnittlig behållning än sparare med innehav i AP7 Såfa, se diagram 3.1. I slutet av 2013 hade pensionssparare med egen vald portfölj i genomsnitt 133 600 (106 800) kronor i kontobehållning medan pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa hade 63 400 (49 100) kronor.

En förklaring till skillnaden i behållning är att en stor del av kapitalinflödet till AP7 Såfa kommer från unga sparare. Denna grupp av sparare har vanligen låga inkomster och därmed låga pensionsavsättningar, vilket ger en lägre genomsnittlig kontobehållning. De flesta som väljer en egen portfölj gör det senare i livet och har då dels högre inkomster och därmed större pensionsavsättningar, dels några års ackumulerat pensionssparande med sig.

Diagram 3.1

Genomsnittlig behållning på premiepensionskontot för pensionssparare med egen portfölj respektive AP7 Såfa

Kronor

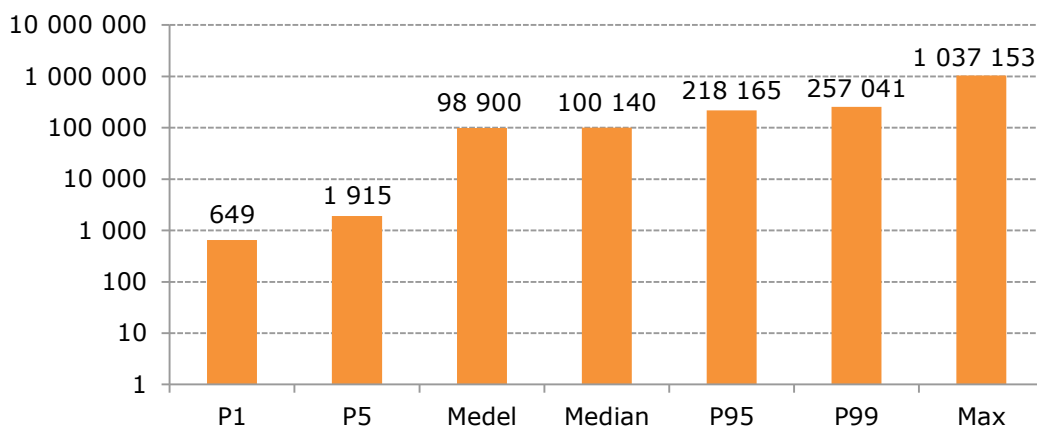
Anmärkning: Staplarna i diagrammet visar medelvärdet av pensionsspararnas kontobehållning den 31 december respektive år.

I diagram 3.2 visas kontobehållningen på pensionsspararnas konto med några vanliga statistiska mått. Observera att skalan på den lodräta axeln är logaritmisk.

Diagram 3.2

Behållning på premiepensionskontot för 1:a, 5:e, 95:e, 99:e percentilen, medel, median och max.

Kronor

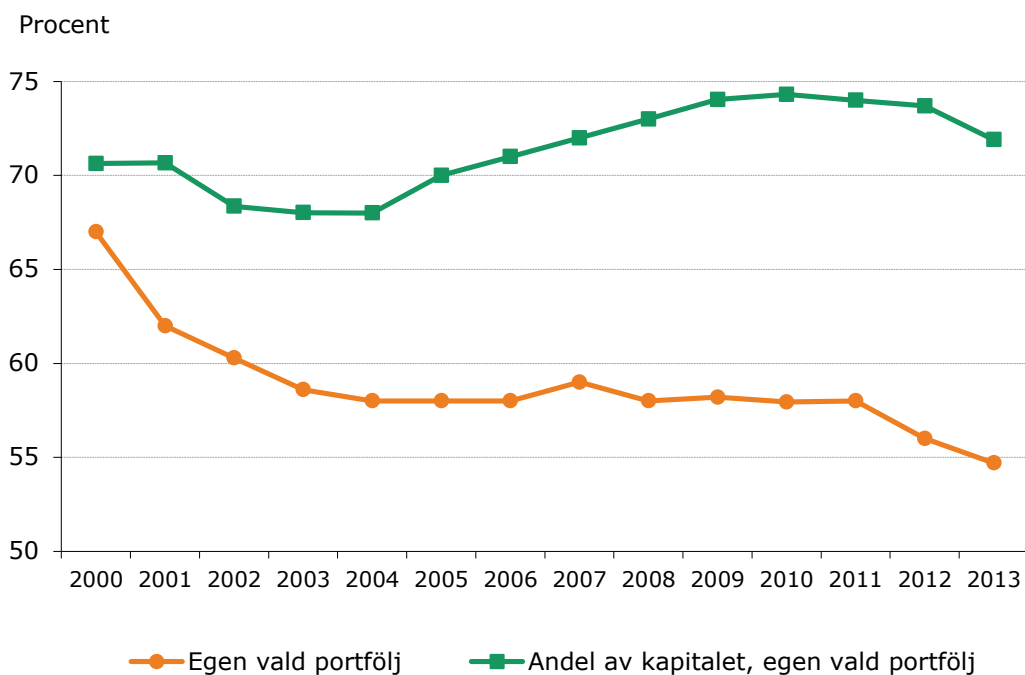
55 procent av spararna har egen vald portfölj och förvaltar 72 procent av kapitalet

I slutet av 2013 hade drygt 55 procent av pensionsspararna en egen vald portfölj, medan de övriga hade sina medel placerade i AP7 Såfa. Diagram 3.3 visar utvecklingen av andelen sparare med egen vald portfölj och deras andel av premiepensionskapitalet. Det framgår att andelen med egen vald portfölj har minskat över tid. Nedgången beror främst på att intresset att välja en egen portfölj har minskat. Som tidigare nämnts väljer endast ett fåtal av de nya spararna en egen portfölj.

Samtidigt som andelen pensionssparare med egen portfölj har minskat har deras andel av kapitalet ökat. För 2012 och 2013 har dock den trenden brutits. I slutet av 2013 har de aktivas andel sjunkit till 72 procent. Trolig förklaring är i första hand den goda värdeutvecklingen för AP7 Såfa men även det stora inflödet av nya pensionssparare.

Diagram 3.3

Andelen pensionssparare med egen vald portfölj och deras andel av kapitalet

4 Värdeutvecklingen för pensionsspararna

I följande avsnitt redovisas värdeutvecklingen för pensionsspararna under 2013 och värdeutvecklingen sedan starten av premiepensionssystemet 1995 fram till utgången av 2013. Det innebär att även avkastningen som genererades i den tillfälliga förvaltningen hos Riksgälden före det första fondvalet 2000 är inkluderad.

Värdeutvecklingen är beräknad som kapitalviktad avkastning. Kapitalviktad avkastning benämns även internränta och mäter värdeutvecklingen på pensionsspararnas konto. Internräntan kan jämföras med den ränta som beräknas för bankkonton.

I kapitel 2 visades den tidsviktade avkastningen för fonder. Den huvudsakliga skillnaden mellan dessa mått är att när man beräknar den kapitalviktade avkastningen, beaktar man de kapitalflöden som sker på spararens konto och tidpunkten för flödena. Måttet inbegriper alltså de pensionsrätter som betalas in, räntan på preliminära pensionsrätter, avkastningen på spararens fonder, avgiften till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgiften, rabatten på förvaltningsavgiften samt arvsvinsterna. Den tidsviktade avkastningen tar däremot inte hänsyn till dessa kapitalflöden och inte heller till storleken på det kapital som genererar avkastningen. Det betyder att det inte har någon betydelse om det är 1 krona eller 1000 kronor som genererar avkastningen. Ytterligare information om de olika måtten för värdeutveckling finns i bilaga 2.

4.1 Värdeutveckling för pensionsspararna under 2013

Uppgången på aktiemarknaderna påverkade värdeutvecklingen positivt

Som nämnts i avsnitt 2.2 så utvecklades aktiemarknaderna överlag positivt under 2013.

Premiepensionsmedlen är till största delen placerade i aktiefonder och avkastningen på pensionsmedlen är därmed starkt beroende av utvecklingen på aktiemarknaderna. Det medförde en positiv värdeutveckling på pensionsspararnas konton.

21,0 procent i genomsnittlig värdeutvecklingen år 2013

Den genomsnittliga värdeutvecklingen för pensionsspararna under 2013 blev 21,0 procent.

Pensionssparare med egen vald portfölj hade i genomsnitt en värdeutveckling på 16,7 procent medan de som hade pengarna placerade i AP7 Såfa hade en värdeutveckling på 26,6 procent.

99 procent av pensionsspararna har sedan start haft en genomsnittligt positiv värdeökning på sitt premiepensionssparande. Ju äldre premiepensionssystemet blir desto mindre relevant är den nominella värdeutvecklingen av fonderna som beskrivning av utvecklingen. För att avgifterna (premierna) som betalas till systemet inte ska förlora i köpkraft måste den nominella värdeutvecklingen vara minst lika med prisutvecklingen. För att avgifterna till premiepensionen inte ska förlora i värde i förhållande till inkomstutvecklingen måste värdeutvecklingen vara minst lika med inkomstutvecklingen.

Marginell skillnad i värdeutveckling mellan män och kvinnor

Män med egen vald portfölj hade i genomsnitt en marginellt högre genomsnittlig värdeförändring jämfört med motsvarande grupp kvinnor, 21,1 procent respektive 20,9 procent. För pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa var det ingen skillnad i värdeutveckling mellan kvinnor och män.

Tabell 4.1

Genomsnittlig värdeutveckling under 2013, fördelat på kön, procent

	Samtliga	Egen vald portfölj	AP7 Såfa
Alla	21,0	16,7	26,6
Kvinnor	20,9	16,7	26,5
Män	21,1	16,7	26,7

Hög värdeutveckling för alla pensionsspararna i AP7 Såfa 2013

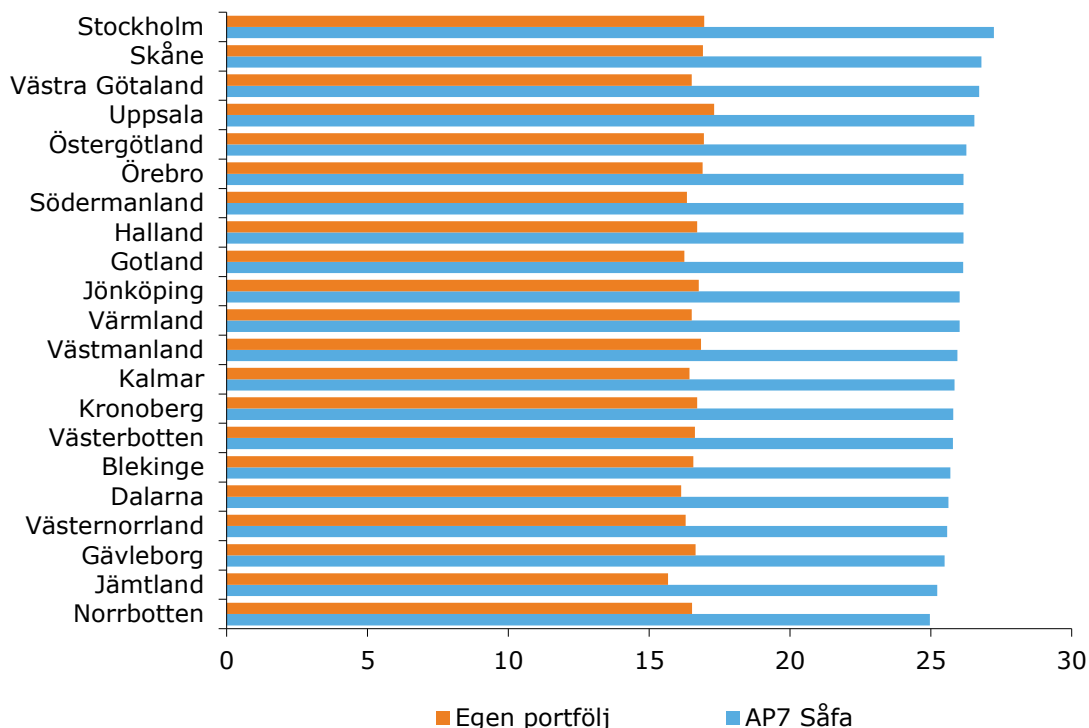
I alla län hade pensionssparare med pensionsmedelen placerade i AP7 Såfa en god värdeutveckling under 2013. I genomsnitt låg alla pensionssparare i alla län över 25 procent värdeutveckling. Det skiljer dock lite mellan länen i värdeutveckling och det beror på olika inbetalningar till premiepensionen. Det bör dock poängteras att skillnaderna i värdeutveckling är små mellan länen. Som mest är skillnaden 2,3 procentenheter mellan högsta och lägsta värdeutveckling. Det gäller dem med innehav i AP7 Såfa.

Lägre värdeutveckling för pensionsspararna med egna portföljer

Värdeutvecklingen för pensionssparare där pensionsmedlen var placerade i egna portföljer var i genomsnitt 9,8 procentenheter lägre jämfört med AP7 Såfa. Bäst gick det för pensionsspararna i Uppsala län med en värdeutveckling på 17,3 procent. Även bland sparare med egna portföljer är skillnaden liten mellan län med högst värdeutveckling och lägst värdeutveckling 1,6 procentenheter.

Diagram 4.1

Genomsnittlig värdeutveckling för 2013 fördelat på län, procent

4.2 Värdeutveckling för pensionsspararna sedan start

5,1 procent i årlig nominell värdeutvecklingen sedan start

Den positiva värdeökningen av premiepensionsmedlen under 2013 har i betydande grad påverkat den genomsnittliga värdeutvecklingen per år. Genomsnittlig värdeökning per år sedan start uppgick till 5,1 procent, en ökning med hela 1,5 procentenheter jämfört med 2012 se tabell 4.2. Allt eftersom premiepensionssystemet mognar kommer enskilda års värdeutveckling att få ett minskat genomslag på den genomsnittliga värdeutvecklingen sedan starten av inbetalningarna.

3,8 procent i årlig real värdeutvecklingen sedan start

Den genomsnittliga nominella värdeutvecklingen för pensionsspararna som kom in i premiepensionssystemet 1995 motsvaras av en real värdeökning på 3,8 procent. Det innebär att en pensionsrätt på 3 500 kronor som sattes in i premiepensionssystemet 1995 är värd 7 100 kronor 2013.

Ingen skillnad mellan kvinnor och mäns värdeutveckling sedan start

Av tabell 4.2 framgår även att kvinnor och män i genomsnitt har haft i stort sett lika årlig genomsnittlig värdeökning.

Tabell 4.2

Genomsnittlig värdeutveckling per år under perioden 1995–2013 för pensionssparare med egen vald portfölj samt för sparare med AP7 Såfa, efter kön, inträdesår 1995

	Samtliga	Egen vald portfölj	AP7 Såfa
Alla	5,1	4,8	6,2
Kvinnor	5,1	4,8	6,3
Män	5,1	4,8	6,2

Ökad skillnad i värdeutveckling mellan eget valda portföljer och AP7 Såfa

Den genomsnittliga värdeutvecklingen per år var 4,8 (3,5) procent för pensionssparare med egen portfölj och 6,2 (3,9) procent för dem med AP7 Såfa. Skillnaden i värdeutveckling har därmed ökat med 1,0 procentenhet under 2013.

Värdeutvecklingen beroende på inträdesår

I diagram 4.2 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter inträdesår⁵. Det framgår att värdeutvecklingen har varit positiv, både för dem med egen portfölj och för dem med AP7 Såfa. Bäst har det gått för sparare som kom in i systemet under perioden 2006 – 2010. Nominellt har de haft en genomsnittlig värdeutveckling på över tio procent.

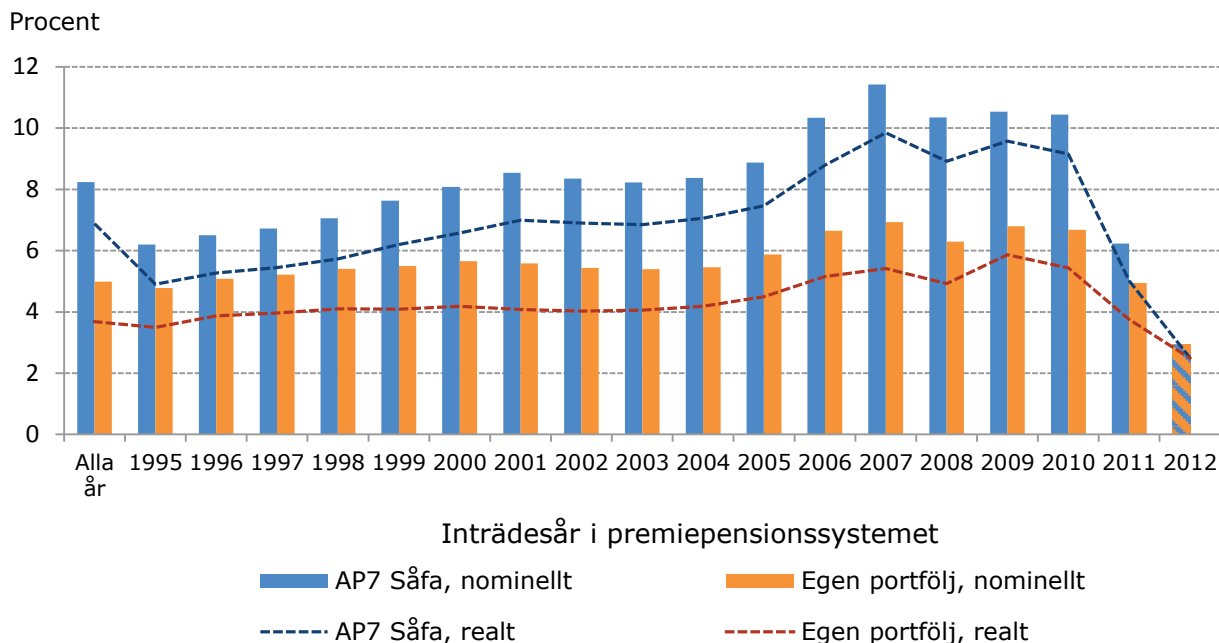
Staplarna längst till vänster i diagram 4.2 visar värdeutvecklingen för alla inträdesår, 1995 – 2012. I genomsnitt har värdeutvecklingen varit högst för dem som har haft sina pensionsmedel placerade i AP7 Såfa. För dem har den årliga värdeutvecklingen varit 8,2 procent medan sparare med egen vald portfölj har haft en årlig värdeutveckling på 5,0 procent.

Sparare med inträdesår 2012 hade vid utgången av 2013 inte gjort något fondval.

⁵ Inträdesår, året då första pensionsrätten tjänas in

Diagram 4.2

Genomsnittlig värdeutveckling per år för perioden 1995–2012 efter inträdesår för pensionssparare med egen vald portfölj och för sparare med AP7 Såfa, nominellt och realt

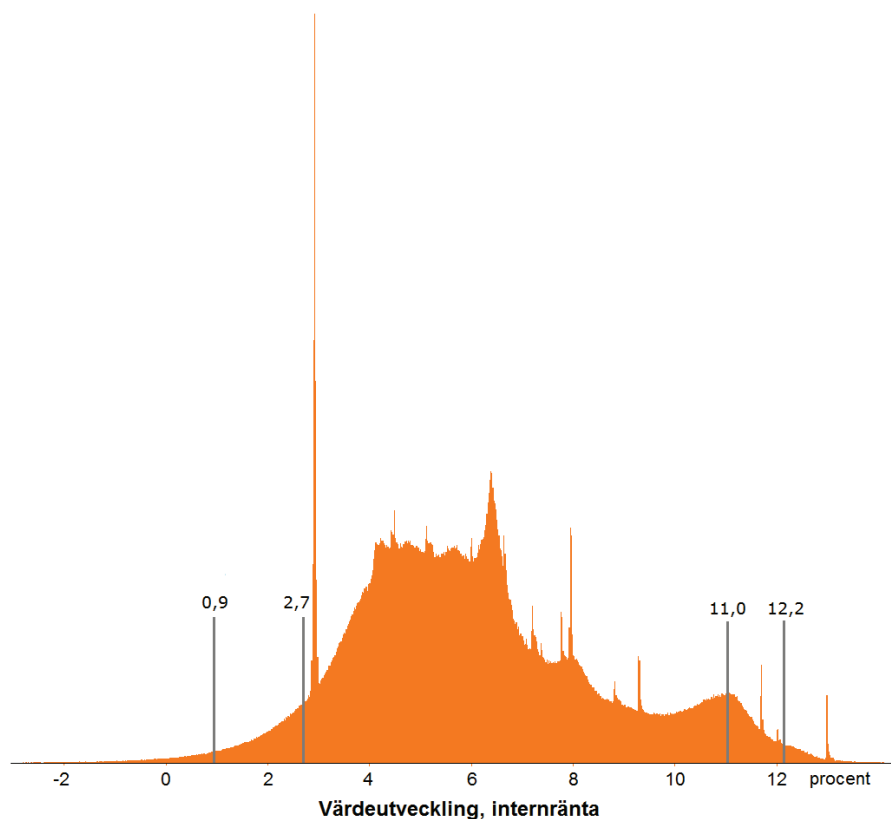
99 procent av pensionsspararna har haft en nominellt positiv värdeutveckling

De flesta pensionsspararna, 99,4 procent har haft en nominellt positiv värdeutveckling, oberoende om de har en egen portfölj eller om pensionsmedlen är placerade i AP7 Såfa. Motsvarande uppgift uttryckt i reala termer är 98,6 procent. Av diagrammen 4.3 – 4.7 framgår att spridningen i värdeutveckling är större bland sparare med egen portfölj jämfört med sparare med innehav i AP7 Såfa.

Diagram 4.3 visar fördelningen av den årliga internräntan från start för samtliga individer vid slutet av år 2013 i form av ett histogram. Här ingår personer som har varit med sedan start och alltså börjat betala in till premiepensionssystemet redan år 1995 men även de som hade sitt första intjänandeår 2012.

Diagram 4.3

Genomsnittlig värdeutveckling per år för premiepensionen, inträdesår 1995–2012.

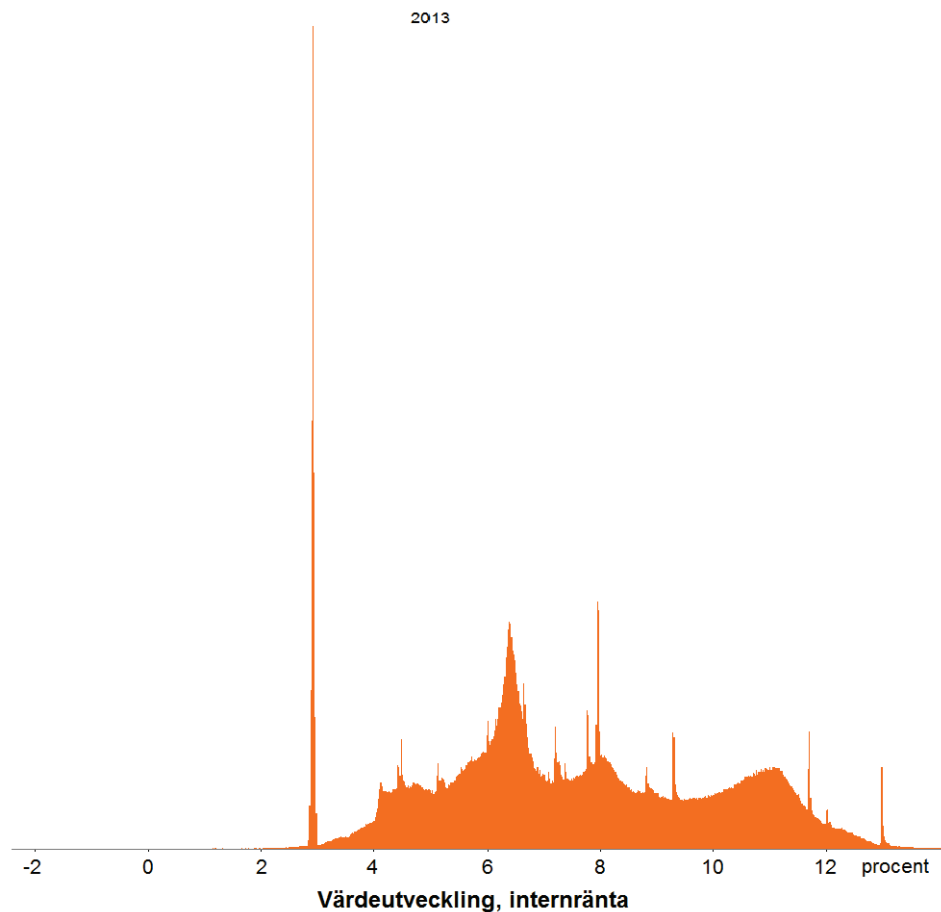

90 procent av alla individer ligger samlade inom ett intervall om drygt åtta procentenheter mellan 2,7 och 11,0 procent. Föregående år låg 90 procent av alla individer inom ett intervall om 5 procentenheter. Spridningen har därmed ökat med 3,5 procentenheter under 2013. Den ökade spridningen beror framförallt på den goda utvecklingen i AP7 Såfa. Sparare med innehav i AP7 Såfa har förflyttats mer åt höger i diagrammet jämfört med dem som har haft sina pensionsmedel placerade i egna portföljer. 98 procent av alla individer ligger inom intervallet 0,9 – 12,2 procents värdeutveckling.

I figuren finns en tydlig topp vid knappt 3 procent. Toppen representerar pensionssparare med inträdesår 2012 och består av drygt 175 000 individer. Pensionsrätterna har förvaltats av riksgälden och alla har då fått samma ränta. De övriga markerade topparna består till största del av personer som har sina pengar placerade i AP7 Såfa men med olika första intjänande år. I diagram 4.4 visas samma figur fast endast individer med innehav i AP7 Såfa.

Diagram 4.4

Genomsnittlig värdeutveckling per år för de som aldrig gjort ett aktivt val där kapitalet förvaltats av Sjunde AP fonden, inträdesår 1995 – 2012.

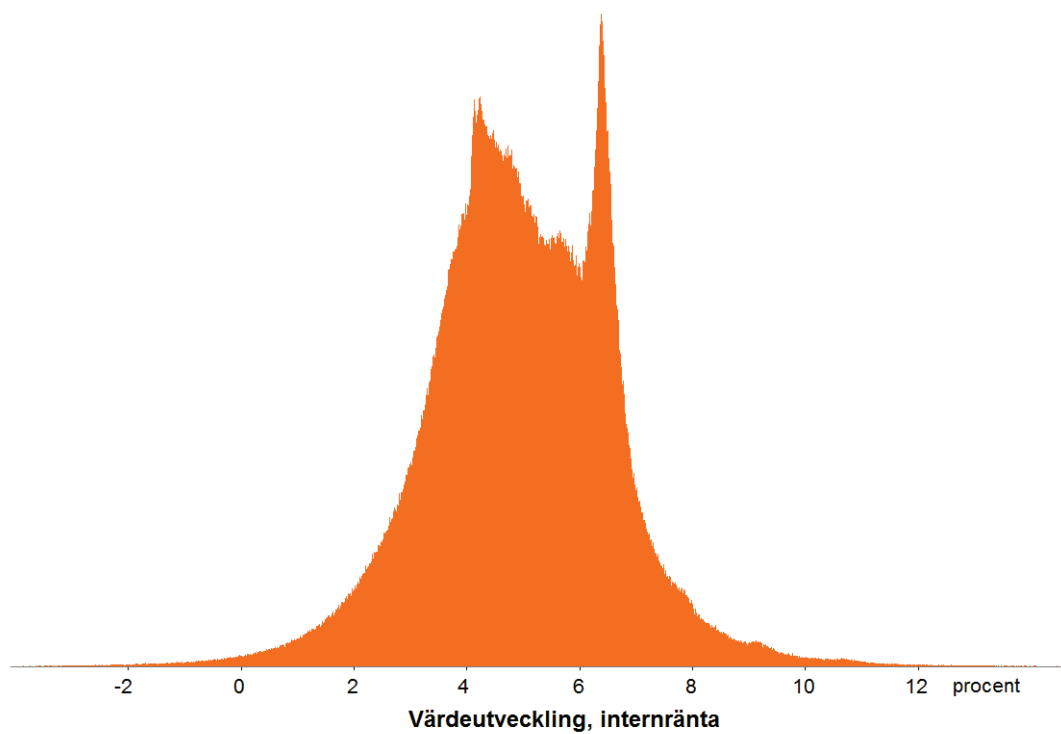
Jämfört med diagram 4.3 är det främst den vänstra delen av massan som har försvunnit, vilket visar att förvalsalternativet generellt sett varit mer fördelaktigt.

För att se utvecklingen för de som varit med från första början se diagram 4.5 – 4.7.

Diagram 4.5 visar värdeutvecklingen för samtliga individer som började tjäna in till premiepensionen år 1995 medan diagram 4.7 beskriver individer med innehav i AP7 Såfa.

Diagram 4.5

Genomsnittlig värdeutveckling per år för alla pensionssparare och pensionärer, inträdesår 1995

Ett annat sätt att illustrera de båda kollektiverna, sparare med egen portfölj respektive AP7 Såfa visas i diagram 4.6. Diagrammet bygger på samma dataunderlag som föregående diagram. Diagram 4.6 är en densitetsplot och ger en bild över hur de två kollektiverna förhåller sig till varandra. I området med lila färg överlappar de båda grupperna varandra. Balanspunkten av sparare med AP7 Såfa ligger till höger om spararna med egen portfölj. Det indikerar att sparare med AP7 Såfa har haft en bättre värdeutveckling över tid jämfört med sparare med egen portfölj.

Diagram 4.6

Genomsnittlig värdeutveckling per år på pensionsspararnas och pensionärernas konton, inträdesår 1995

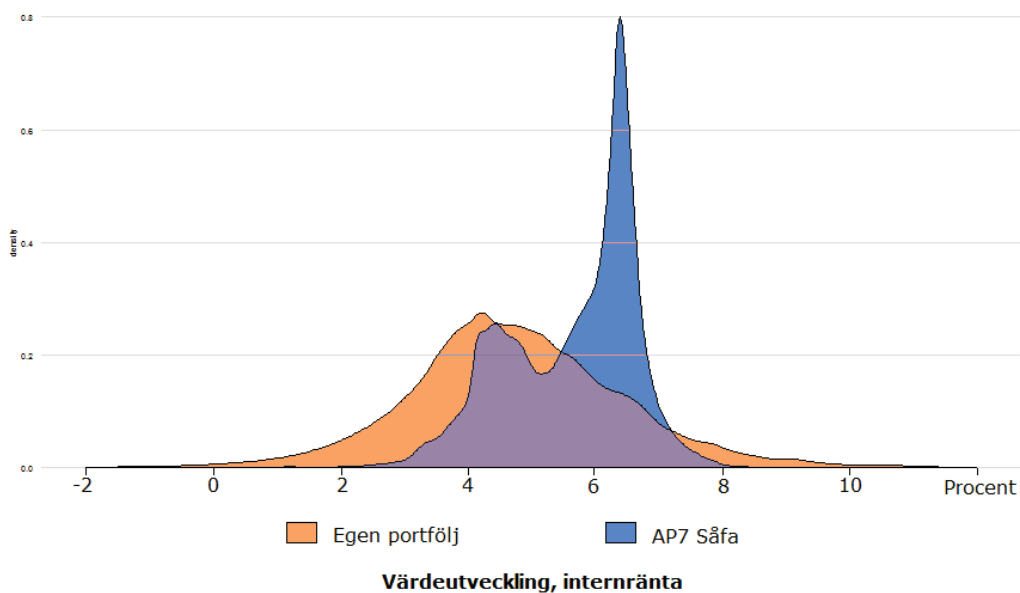
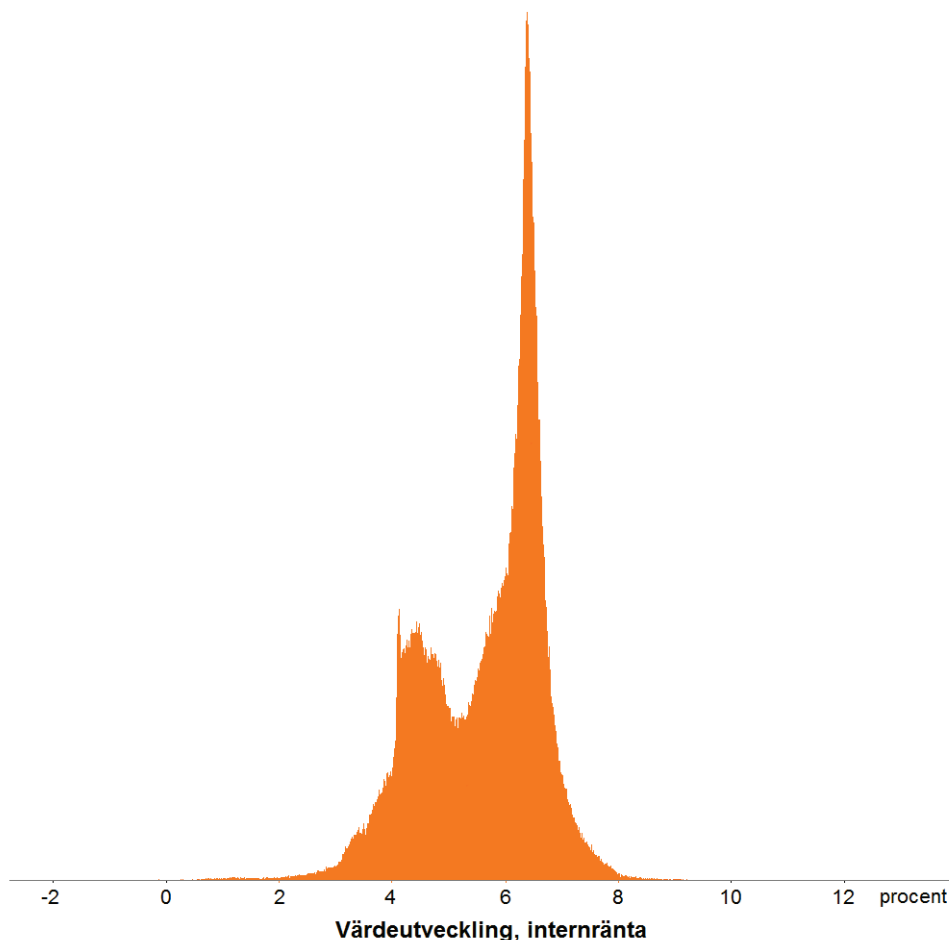

Diagram 4.7

Genomsnittlig värdeutveckling per år för pensionssparare och pensionärer med innehav i AP7 Såfa, inträdesår 1995

Individerna i diagram 4.7 har alla samma inträdesår, 1995 och deras pensionsmedel är placerade i AP7 Såfa. Trots likheterna är det en spridning i värdeutveckling från 3 procent upp till 8 procent. Orsaken till spridningen i värdeutveckling är att vid beräkning av internränta har det betydelse när kapitalet har kommit in på kontot och hur mycket pengar som har kommit in.

I diagrammet går det att urskilja två toppar. I den första toppen som ligger i intervallet 4 – 5 procent är den genomsnittliga åldern 62 år. Här finns i huvudsak personer som är födda mellan 1938 och 1960 och många av dem har slutat att arbeta och gått i pension och inga nya inbetalningar görs därmed till premiepensionen. Innehavet i AP7 Såfa innebär också att för den här åldersgruppen minskas risken med stigande ålder genom att ränteandelen ökar och aktieandelen minskar. För en 62-åring har aktieandelen sjunkit till 79 procent och ränteandelen gått från noll till 21 procent.

I den andra toppen i intervallet 6 – 7 procent är den genomsnittliga åldern 47 år. I stort sett alla är födda efter 1960 och är därmed fortfarande yrkesverksamma och gör nya inbetalningar till premiepensionen.

I den förra gruppen har alltså inflödet av nya pengar minskat och placerats till lägre risk medan för den senare gruppen är de årliga inbetalningarna opåverkade. Skillnaden i nya inbetalningar och risk är alltså orsaken till spridningen som vi ser i diagram 4.7.

Spridning över tid

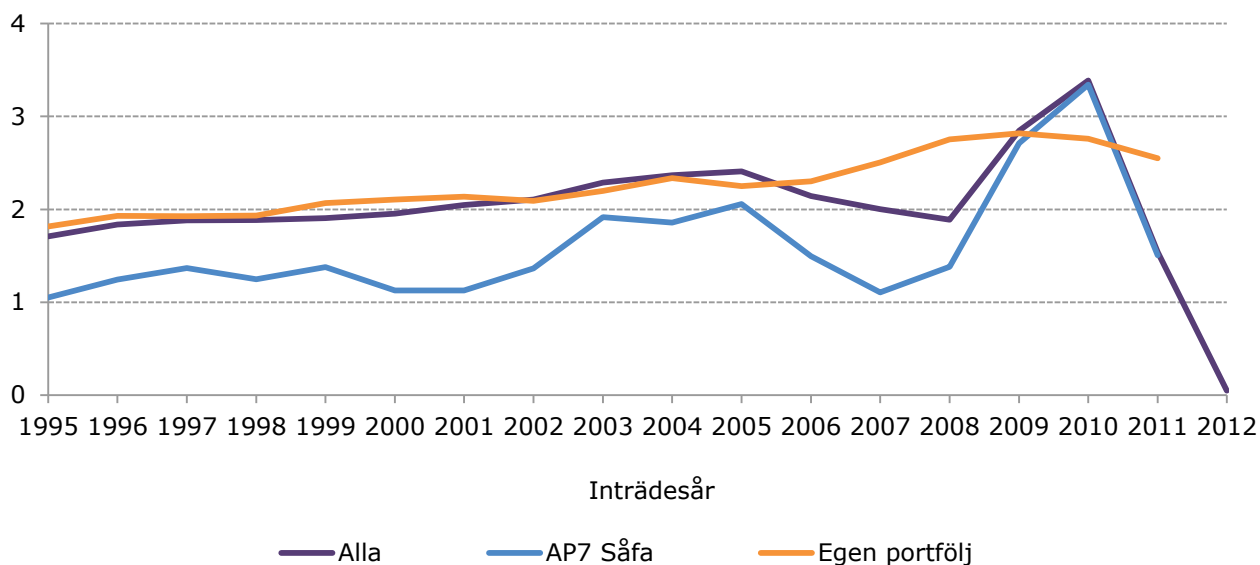
Diagram 4.8 visar spridningen i värdeutveckling över tid med avseende på inträdesår. Måttet som har använts för att mäta spridning är standardavvikelse. Diagrammet visar att spridningen är störst för dem som har varit kort tid i systemet. Det gäller dock inte den sista årskullen som har haft en likartad värdeutveckling. Spridningen bland sparare med inträdesår 2012 är nära noll – de har fått samma avkastning på sina medel i riksgälden.

För sparare som har varit med längre tid minskar spridningen med tidigare inträdesår. Allmänt är spridning minst bland dem med inträdesår 1995 och i synnerhet bland dem som har pensionsmedlen placerade i AP7 Såfa. Det är rimligt att förvänta sig att den genomsnittliga spridningen i värdeförändring, mätt som kapitalviktad avkastning minskar över tid.

Diagram 4.8

Spridning i värdeutvecklingen (internränta) mätt som standardavvikelse för varje inträdesår

Standardavvikelse,
procent

Små skillnader mellan länen

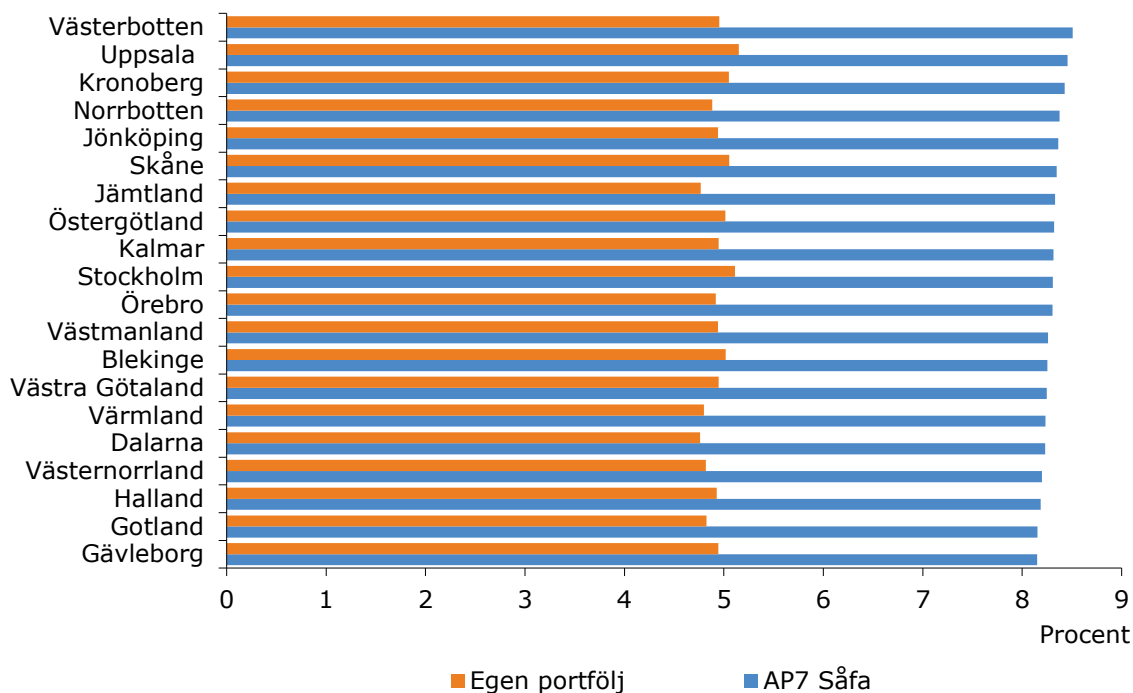
Skillnaderna i värdeutveckling mellan länen sedan start är små. För pensionssparare med innehav i AP7 Såfa skiljer det 0,4 procentenheter mellan Västerbottens län med en värdeutveckling på 8,5 procent och Gävleborgs län med en värdeutveckling på 8,1 procent se diagram 4.9

Även bland pensionssparare med egna portföljer är skillnaderna små. Pensionssparare i Uppsala län haft den högsta värdeutvecklingen med 5,0 procent med sparare i Jämtlands län har haft lägst värdeutveckling med 4,7 procent. Skillnaden är således 0,3 procentenheter

Spridningen inom de två grupperna, sparare med AP7 Såfa och egna portföljer är således liten. Däremot är spridningen mellan grupperna stor, 3,3 procentenheter.

Att dra några entydiga slutsatser utifrån uppgifterna ovan är vanskligt. De två kollektiven skiljer sig åt i flera avseenden. Den genomsnittliga åldern för sparare med egna portföljer är 46 år och sparare i AP7 är den 37 år. Aktieandelen är betydligt lägre bland sparare med egna portföljer och det kanske är rimligt med tanke på den högre åldern. En annan skillnad är att andelen pensionssparare som har varit med sedan starten 1995 är betydligt högre bland dem med egna portföljer.

Diagram 4.9
Genomsnittlig årlig värdeutveckling sedan start fördelad på län

5 Val av portfölj

5.1 De mest valda fonderna

I slutet av 2013 bestod fondutbudet på fondtorget i premiepensionssystemet av 850 (789) fonder som administrerades av 104 (102) fondbolag. Antalet fonder fortsatte alltså att öka. Dessutom fanns det statliga alternativet AP7 Såfa och de tre färdiga portföljalternativen. Tabell 5.1 visar de tio fonder som de flesta pensionsspararna har valt.

Tabell 5.1

De tio mest valda fonder bland pensionssparare med egen portfölj, rangordnade efter antal sparare som valt fonden, i slutet av 2013

Fondnamn	Risk, Procent	Värdeutveckling 2009 – 2013	Fondavgift, netto	Fondavgift, brutto
Swedbank Robur Technology (A)	10	12,9	0,29	1,42
AMF Aktiefond Sverige (A)	15,2	19,1	0,18	0,4
Didner & Gerge Aktiefond (A)	17,5	25,1	0,35	1,22
AMF Aktiefond Världen (A)	12,1	14,3	0,18	0,4
Swedbank Robur Aktiefond Pension (A)	10,5	13,1	0,18	0,42
Swedbank Robur Transfer 80 (G)	8,9	10,8	0,27	1,22
Swedbank Robur Medica (A)	9,1	10,4	0,29	1,43
AMF Balansfond (B)	6,8	11,7	0,18	0,4
Swedbank Robur Transfer 70 (G)	7,1	9,8	0,27	1,22
SPP Generation 60-tal (G)	7,8	9,7	0,19	0,41
Genomsnitt	10,5	13,7	0,24	0,85

Anmärkning: Bokstäverna inom parentes anger fondkategori där A = aktiefond, B=blandfond och G=generationsfond.

En jämförelse med motsvarande tio-i-topplista för 2012 visar att den genomsnittliga risknivån har sjunkit med 1,5 procentenheter från 12 till 10,5. Enligt Pensionsmyndighetens kategorisering av risk, se tabell 5.2 tillhörde en av fonderna kategorin hög risk, sex fonder ligger i intervallet medelrisk och tre fonder har låg risk.

Risken i AP7 Såfa och på fondtorget var 14 respektive 10 och hamnar där med i kategorin medelrisk.

Tabell 5.2

Pensionsmyndighetens kategorisering av risk

- 0 - 2 mycket låg risk
- 3 - 7 låg risk
- 8 - 15 medelrisk
- 16 - 24 hög risk
- 25 eller mer, mycket hög risk

Samma fonder ingår i fondportföljen över tid

På årets tio-i-topplista fanns nio av tio fonder med även på föregående års tio-i-topplista. Ny på listan är fonden, SPP Generation 60 – tal som har ersatt fonden Skagen Kon – Tiki. I topp på 2013 års lista ligger förra årets listetta, Swedbank Robur Technology. Fonden hette tidigare Swedbank Robur Contura.

17 procent av premiepensionskapitalet finns i de tio största fonderna

När fondernas popularitet rangordnas efter mest kapital får tio-i-topplistan ett något annorlunda utseende, se tabell 5.3. Storleken på kapitalet, och därmed rangordningen, styrs dels av hur mycket pensionsmedel som har placerats i fonden, dels av fondens värdeutveckling.

Kapitalet är trögrörligt

En jämförelse med föregående års tio-i-topplista visar att nio av tio fonder fanns med även på listan för år 2012. Ny på listan är fonden, Allra Strategi Lagom. Fonden hette tidigare Svensk Fondservice Offensiv men bytte namn under september 2013. Sex av de tio fonderna på tio-i-topplistan fanns också med på motsvarande lista år 2000.

Tabell 5.3

De tio fonderna med mest kapital i slutet av 2013

Fondnamn	Fondkapital, mnr	Värdeutveckling 2013, procent
Didner & Gerge Aktiefond	15 044	28
AMF Aktiefond Sverige	14 608	27
Swedbank Robur Transfer 80	13 289	19
Swedbank Robur Transfer 70	13 037	14
AMF Aktiefond Världen	11 226	25
Swedbank Robur Aktiefond Pension	8 642	21
Solidar Fonder Flex 100 Plus	7 740	20
Allra Strategi Lagom	7 333	18
Swedbank Robur Technology	7 276	23
SPP Generation 60-tal	6 829	21
Summa	105 024	Medel 22

Anmärkning: Uppgiften om fondkapital baseras på totalstatistik över de pensionssparare och pensionärer som i slutet av 2013 har en egen vald portfölj.

5.2 Pensionsspararnas aktivitet

Minskad aktivitet

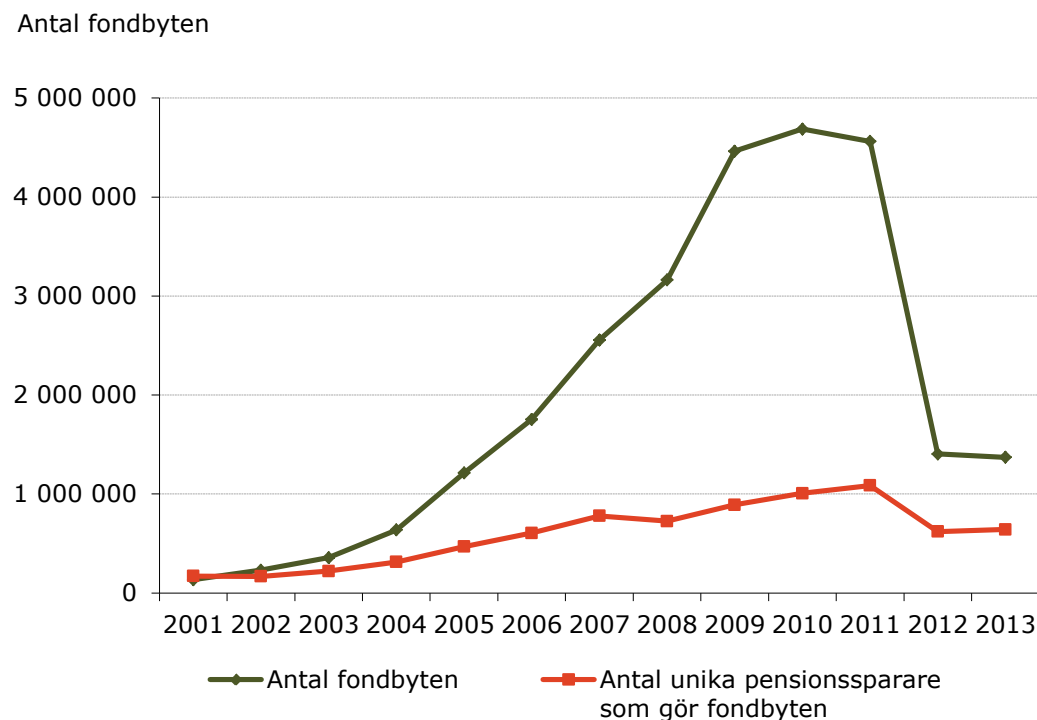
2011 stoppade Pensionsmyndigheten förvaltningsföretagen att genomföra massbyten med följd att antalet fondbyten minskade drastiskt se diagram 5.1. Under 2011 genomfördes 4,6 miljoner fondbyten, året därefter minskade antalet fondbyten till 1 405 514. Under 2013 har antalet fondbyten minskat med ytterligare 35 000 byten till 1 370 687.

Antalet unika fondbytare har minskat från knappt 1,1 miljoner pensionssparare 2011 till drygt 600 000 2013. Minskningen av antalet pensionssparare som byter fonder beror med all säkerhet på det ovan nämnda stoppet att genomföra massbyten. I genomsnitt gjorde en aktiv pensionssparare 2 fondbyten under 2013. Enskilda pensionssparare är dock fortsatt mycket aktiva genom att byta fonder ofta.

En handfull pensionssparare gjorde fondbyten i intervallet 70 – 80 fondbyten under 2013.

Diagram 5.1

Antal fondbyten, unika pensionssparare som byter fonder per år

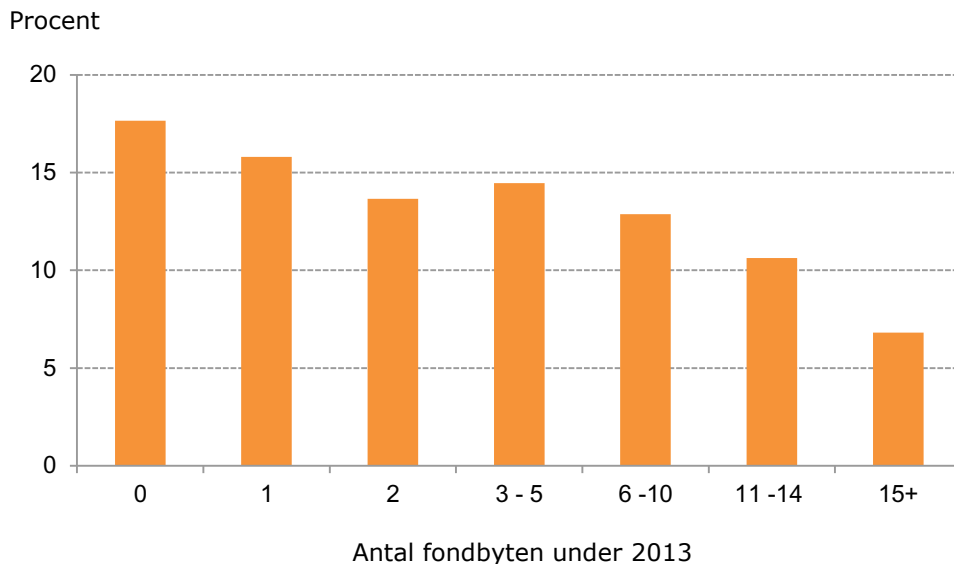
Fondbyten under 2013

I diagram 5.2 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med egna portföljer efter antal fondbyten under 2013. För sparare som inte gjorde några fondbyten under 2013 blev värdeutvecklingen i genomsnitt 18 procent. För sparare som gjorde fler än 15 fondbyten blev värdeutvecklingen i genomsnitt 7 procent.

Det skall dock påpekas att det rör om ett genomsnitt. Många enskilda sparare som har varit aktiva och gjort många fondbyten har även de haft en god värdeutveckling under 2013.

Diagram 5.2

Värdeutveckling grupperat efter antal fondbyten under 2013

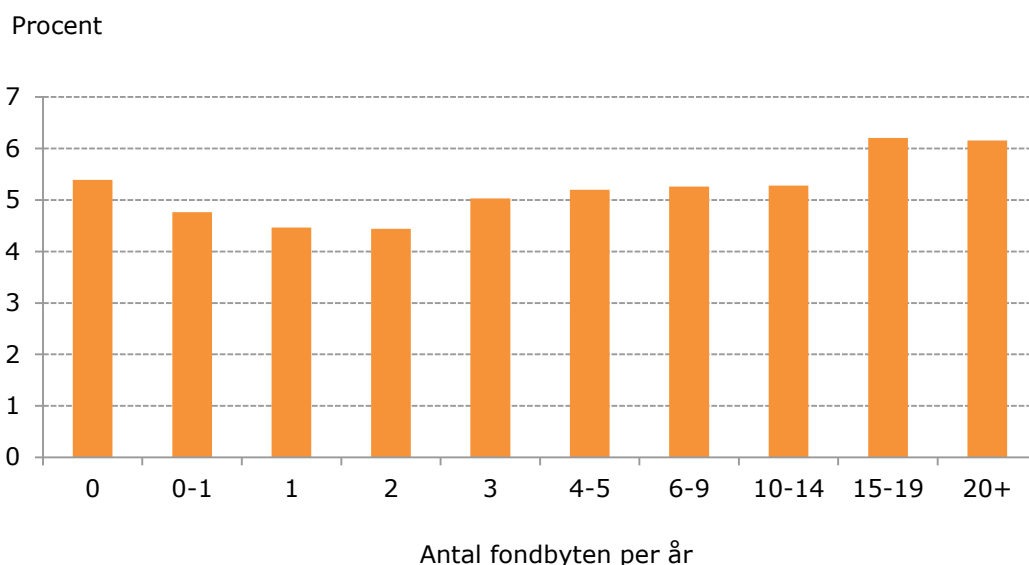

Fondbyten sedan start

I diagram 5.3 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med egna portföljer efter antal fondbyten per år sedan inträdet. Diagrammet visar att sparare som har varit helt inaktiv har haft en något bättre värdeutveckling jämfört med dem som har gjort ett fåtal byte på per år. Sparare som har gjort tre eller fler byten per år har återigen en något högre värdeutveckling per år.

Diagram 5.3

Värdeutveckling grupperat efter antal fondbyten per år

5.3 Avgifter och rabatter

Avgiften spelar stor roll för den framtida premiepensionen

Fondavgiftens storlek skiljer sig åt mellan fonderna. I regel har fonder med högre risknivåer också högre fondavgifter. Till exempel har aktiefonder oftast högre avgifter än räntefonder och fonder med aktiv förvaltning har som regel högre avgifter jämfört med indexfonder. Portföljavgiften är det vägda genomsnittet av de fondavgifter, efter rabatt, som fondbolagen tar ut för de fonder som ingår i pensionsspararens portfölj⁶. På lång sikt har avgiftsnivån stor betydelse för pensionsutfallet. En avgift på 0,5 procent reducerar pensionen på sikt med cirka 15 procent i förhållande till en avgiftsfri portfölj⁷.

Rabatt på förvaltningsavgiften ger högre premiepension

Nivån på den genomsnittliga avgiften efter rabatt för hela pensionsspararkollektivet var 0,31 procent under 2013, en sänkning med 0,01 procentenheter jämfört med 2012. Utan rabatt var den genomsnittliga avgiften 0,92 procent. Avgiften för dem som har AP7 Såfa och är 55 år eller yngre är 0,12 procent. För dem som är äldre än 55 år reduceras avgiften ju äldre man blir. Det hänger samman med att innehavet i AP7 Såfa förändras med stigande ålder. Vid 75 års ålder fördelar sig innehavet i 33 procent aktier och 67 procent räntor. Eftersom avgiften är lägre för räntedelen sjunker den totala avgiften och vid 75 års ålder är den 0,07 procent.

Den genomsnittliga avgiften för dem som har valt en egen portfölj ökade med 0,02 procentenheter till 0,39 procent.

⁶ Pensionsmyndigheten har en rabattmodell för att pensionsspararna och pensionärerna ska kunna ta del av de kostnadsfördelar i kapitalförvaltningen som premiepensionssystemet genererar. Information om rabattmodellen finns i Årsredovisningen för Pensionsmyndigheten avseende år 2013.

⁷ En investerad krona finns i pensionsspararnas portfölj i genomsnitt under 31,8 år.

Återbetalda rabatter

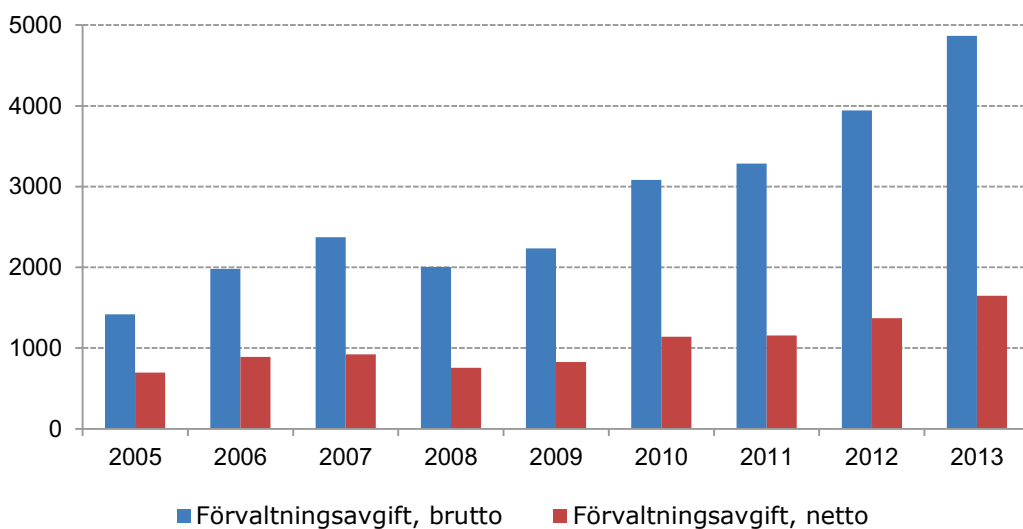
Samarbetsavtalet mellan Pensionsmyndigheten och fondförvaltarna stipulerar att fondförvaltarna ska lämna rabatt på förvaltningsavgiften. Diagram 5.3 visar hur förvaltningsavgiften brutto och netto har förändrats över tid. Förvaltningsavgiften dras dagligen före rabatt från fondens värde. Under 2013 drogs 4 866 miljoner kronor i förvaltningsavgift. Rabatten på förvaltningsavgift uppgår till 3 219 miljoner kronor och kommer att återföras till spararnas konton under 2014.

Under 2013 återfördes rabatterna från 2012, 2 570 miljoner kronor på spararnas konton.

Diagram 5.3

Förvaltningsavgifter brutto och netto efter rabatt

Miljoner kronor

Pensionärerna

6 Behållning och värdeutveckling för pensionärerna

I det här avsnittet visas den genomsnittliga behållningen på pensionärernas premiepensionskonto och värdeutvecklingen.

1 121 120 pensionärer och 59,0 miljarder kronor i pensionskapital

Vid slutet av 2013 fanns det 1 121 120 pensionärer i premiepensionssystemet och det samlade pensionskapitalet uppgick till 59,0 miljarder kronor.

52 700 kronor i genomsnittlig kontobehållning

Den genomsnittliga behållningen på pensionärernas premiepensionskonto har ökat under 2013 och uppgick i slutet av året till 52 700 (46 500) kronor. Det ökade värdet på kontona beror dels på att yngre pensionärer med ett större kapital har tillkommit under året och att det har varit en positiv värdeutveckling både i den traditionella försäkringen och i fondförsäkring.

Pensionärer med efterlevandeskydd har i genomsnitt 61 800 kronor på kontot vilket är 10 900 kronor mer jämfört med pensionärer utan efterlevandeskydd.

Utvecklingen av premiepensionskontots saldo för pensionärer med fondförsäkring beror på de pensionsrätter som eventuellt fortfarande betalats in från arbetsinkomster, räntan på preliminära pensionsrätter, avkastningen på pensionärens fonder, avgiften till Pensionsmyndigheten, fondavgiften, rabatten på fondavgiften samt arvsvinster. Värdeutvecklingen redovisas i form av kapitalviktad avkastning, dvs. internränta. Internräntan kan jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på premiepensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto. En närmare beskrivning av måttet för värdeutvecklingen finns i bilaga 2.

Avkastningen för den traditionella försäkringen räknas även ut i form av återbäringsränta.

Återbäringsräntan kan förändras vid varje månadskifte beroende på hur väl placeringarna i försäkringen utvecklas. Pensionärerna är dock garanterade ett lägsta pensionsbelopp.

6.1 Värdeutveckling för pensionärerna år 2013

Plus 18,0 procent i fondförsäkring

Uppgången på de finansiella aktiemarknaderna under 2013 fick en positiv påverkan på värdeutvecklingen av fondförsäkringen för pensionärerna. Under 2013 var den genomsnittliga värdeutvecklingen 18,0 (12,0) procent, se tabell 6.1. Värdeförändringen på pensionsmedlen i eget valda portföljer var i genomsnitt något lägre, 17,1 procent jämfört med pensionsmedel placerade i AP7 Såfa, 19,7 procent.

Plus 6,1 procent i traditionell försäkring

Tabell 6.1 visar att de som hade traditionell försäkring under 2013 hade en lägre värdeutveckling jämfört med fondförsäkring. Skillnaden beror i första hand på en lägre exponering mot aktiemarknaderna i den traditionella försäkringen.

Genomsnittlig återbäringsränta, 4,5 procent

För pensionärer med traditionell försäkring blev återbäringsräntan i genomsnitt under året 4,5 (5,0) procent.

Värdeutvecklingen på tillgångarna i traditionell försäkring plus 2,89 procent

Värdet på de totala tillgångarna i den traditionella försäkringen uppgick till 12 907 miljoner kronor vid utgången av 2013.

Avkastningen på tillgångarna i den traditionella försäkringen blev under året 2,89 (5,72) procent.

Kännetecknande för 2013 var stigande aktiemarknader och tendens till stigande långräntor. Stigande aktiekurser bidrog till en positiv utveckling i portföljen medan stigande långräntor hade en negativ effekt på portföljens hela avkastning. Avkastningen hamnade 0,07 procentenheter över jämförelseindex som var 2,82 procent.

Tabell 6.1

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) under 2013, procent

	Samtliga	Fond- försäkring	Egen vald portfölj	AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	15,5	18,0	17,1	19,7	6,1
Kvinnor	15,2	17,7	16,8	19,5	6,2
Män	15,8	18,2	17,4	19,8	6,0

Värdeutvecklingen beroende på inträdesår

I diagram 6.1 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter inträdesår⁸. Det framgår att värdeutvecklingen har varit positiv, både för dem med fondförsäkring och för dem med traditionell försäkring.

Bäst har det gått för pensionärer som kom in i systemet under perioden 2006 – 2010. Nominellt har de haft en genomsnittlig värdeutveckling på runt åtta procent.

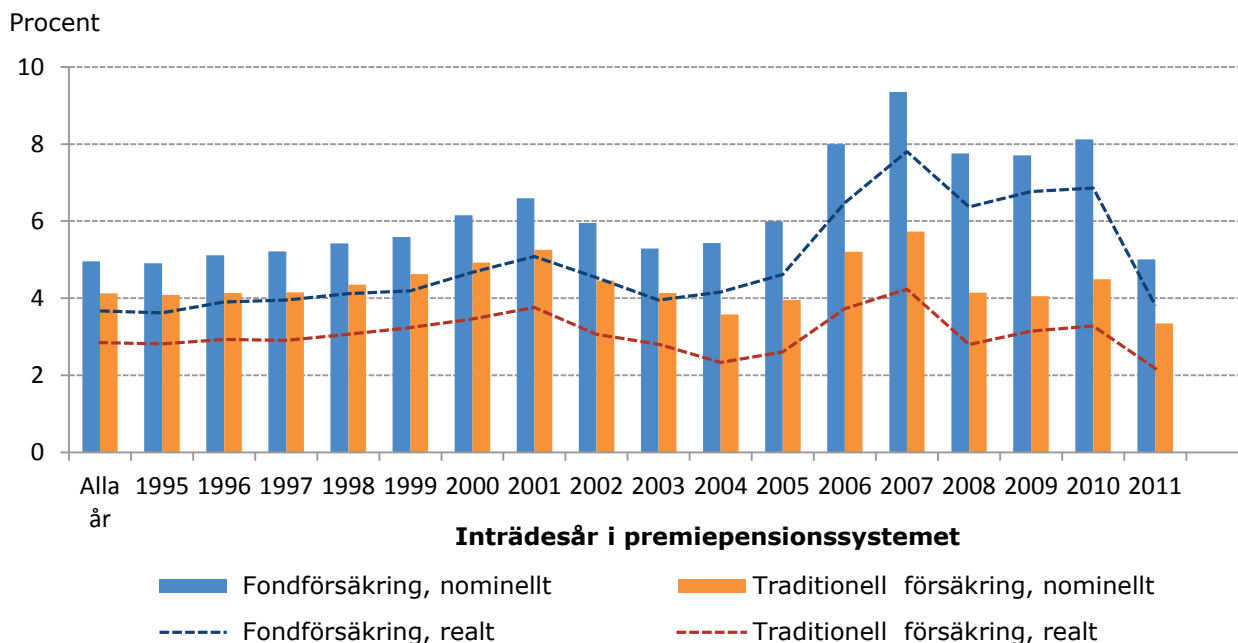
Staplarna längst till vänster i diagram 6.1 visar värdeutvecklingen för alla inträdesår, 1995 – 2011. I genomsnitt har värdeutvecklingen varit bäst för dem som har haft sina pensionsmedel placerade i fondförsäkring. För dem har den årliga värdeutvecklingen varit 5,0 procent medan pensionärer med traditionell försäkring har haft en årlig värdeutveckling på 4,1 procent.

⁸ Inträdesår, året då första pensionsrätten tjänas in

Premiepensionen – Pensionspararna och pensionärerna 2013

Diagram 6.1

Genomsnittlig värdeutveckling per år för pensionärer med fondförsäkring respektive traditionell försäkring efter inträdesår under perioden 1995–2011, nominellt och reallt

6.2 Värdeutveckling sedan start för pensionärerna

Plus 5,0 procent i värdeutveckling i fondförsäkring sedan start

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen av pensionsmedlen placerade i fondförsäkring var 5,0 procent⁹. Motsvarande siffra för 2012 var 4,0 procent.

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen var marginellt högre för pensionärer med eget valda portföljer än för pensionärer med innehav i AP7 Såfa. I genomsnitt har pensionärer med eget valda portföljer haft en årlig värdeutveckling på 5,0 procent och för pensionärer med innehav i AP7 Såfa har den årliga värdeutvecklingen varit 4,9 procent, se tabell 6.2

Plus 4,1 procent i värdeutveckling i traditionell försäkring sedan start

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen (internräntan) för pensionärer med traditionell försäkring har sedan start varit 4,1 procent. Värdeutvecklingen i fondförsäkring är därmed något högre jämfört med traditionell försäkring se tabell 6.2. År 2012 var förhållandet det omvända. Skälet till den högre värdeutvecklingen i fondförsäkring sedan start är den goda värdeutvecklingen i fondförsäkringen under 2013.

⁹ De som är pensionärer 2013 var pensionssparare 1995.

Tabell 6.2

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) per år under perioden 1995–2013 för pensionärer med eget valda portföljer, AP7 Såfa eller traditionell försäkring, procent

	Samtliga	Fond- försäkring	Egen vald portfölj	AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	5,0	5,0	5,0	4,9	4,1
Kvinnor	4,9	4,9	4,9	4,9	4,1
Män	5,0	5,0	5,0	5,0	4,1

7 Pensionärernas premiepension

Premiepension kan tidigast tas ut från 61 års ålder, däremot finns det ingen övre åldersgräns för när uttagen senast måste påbörjas. Pensionären kan välja att ta ut enbart premiepension eller kombinera den med uttag av inkomstpensionen.

I det följande avsnittet redovisas endast uttag av premiepension.

7.1 Pensionsuttagen

Nästan alla tar ut hela det årliga pensionsbeloppet

Den som vill ta ut sin premiepension kan välja mellan de fyra uttagsnivåerna

25 procent, 50 procent, 75 procent samt 100 procent. Pensionären kan ändra uttagsnivån och även avbryta uttagen. De flesta, drygt 97 procent av pensionärerna tar ut hela pensionen. Två procent väljer uttagsnivån 25 procent. I rapporten definieras en pensionär som en individ som tar ut pension med en fastställd uttagsnivå över 0 procent. Om uttagsnivån är noll är individen enligt definitionen pensionssparare.

250 kronor i månaden i genomsnittlig premiepension

Beloppen som tas ut i premiepension är än så länge blygsamma och det beror på att det nya pensionssystemet inte har fasats in fullt ut. I genomsnitt får en pensionär 2 980 kronor per år i premiepension vilket motsvarar 250 kronor i månaden. Skillnaden i pensioner mellan pensionärer med fondförsäkring och pensionärer med traditionell försäkring var marginell. 250 kronor i fondförsäkring jämfört med 245 kronor för pensionärer med traditionell försäkring.

Den som väljer att ta ut premiepensionen kan samtidigt fortsätta förvärvsarbete och tjäna in nya pensionsrätter.

7.2 SL-pensionärer?

Personer bosatta i Stockholm och som tar ut pension innan 65 års ålder benämns ibland SL-pensionärer. Orsaken antas vara att dessa personer vill ta del av pensionärsrabatten som lokaltrafiken i Stockholm erbjuder. De väljer då att ta ut premiepension som är en liten del av den allmänna pensionen. Tabell 7.1 visar dock att pensionärerna i Stockholm inte är överrepresenterade i åldersgrupperna under 65 år. Andelen pensionärer som tar ut pension innan 65 år ålder är högst i Dalarnas län, 28,7 procent. Lägst andel pensionärer som tar ut pension innan 65 år bosatta i Västerbottens län, 21,4 procent. Genomsnitt för hela riket var 24,7 procent.

Bland pensionärer som inte tar ut full pension finns en överrepresentation av pensionärer från Stockholm. Av dessa tar 14,7 procent ut pension jämfört med 10,1 procent för hela riket. Även i gruppen före detta pensionärer dvs. pensionärer med uttagsnivå noll och som därmed klassificeras som pensionssparare finns en överrepresentation i Stockholms län.

Tabell 7.1

Andel personer som tar ut pension i ålder 61 – 64 år

Län	Alla pensionärer	Uttag = 100 %	Uttag < 100 %
Dalarna	28,7	18,6	10,1
Stockholm	28,4	13,7	14,7
Gotland	26,9	17,0	9,9
Halland	26,2	17,0	9,2
Gävleborg	25,4	15,4	10,0
Kalmar	25,0	15,3	9,7
Skåne	25,0	16,4	8,6
Västmanland	24,9	15,5	9,3
Blekinge	24,3	15,6	8,7
Norrbottn	24,3	15,0	9,2
Södermanland	23,9	14,8	9,1
Örebro	23,9	15,0	8,9
Kronoberg	23,7	15,1	8,6
Jönköping	23,6	14,5	9,1
Uppsala	23,5	14,8	8,8
Västernorrland	23,5	13,4	10,1
Östergötland	22,9	13,8	9,0
Värmland	22,7	13,8	8,9
Jämtland	22,2	12,6	9,6
Västra Götaland	21,5	13,1	8,3
Västerbotten	21,4	12,5	8,9
Hela riket	24,7	14,6	10,1

Bilaga 1 Beskrivning av data

Beskrivning av data

Denna rapport baseras på data som genererats från Pensionsmyndighetens databaser Pluto och FIDB. Pluto innehåller individspecifik information om pensionsspararnas och pensionärernas pensionsrätter samt premiepensionsportfölj, inklusive de transaktioner och den handel som sker med fonder. FIDB består enbart av information om de fonder som ingår i premiepensionssystemet, exempelvis standardavvikelse för avkastning (risk), förvaltningsavgift, fondens namn och typ.

Beskrivningen av pensionsspararna och pensionärerna grundas i huvudsak på data från hela populationen i premiepensionssystemet.

Undantagna är avsnitten 4.1 och 6.1 som handlar om värdeutvecklingen under 2013 för pensionssparare respektive pensionärer. I dessa avsnitt utgör dataunderlaget ett slumpmässigt urval. Urvalet består av alla individer som ingår i premiepensionssystemet under 2013 och är födda den 10:e varje månad. Urvalet utgör drygt tre procent av den population som omfattas av premiepensionssystemet 2013. Pensionssparare och pensionärer som avlider under året ingår inte i rapporten. Urvalet består av drygt 210 000 individer, varav 180 000 pensionssparare och drygt 30 000 pensionärer.

Om inget annat anges i rapporten är det data per den 31 december år 2013 som presenteras. Synonymer för denna tidpunkt är ”vid utgången av 2013” och ”i slutet av 2013”. De siffror som anges inom parentes avser motsvarande uppgifter för 2012.

Bilaga 2 Avkastningsmått

Avkastningsmått för fondförsäkringen

De premiepensionsmedel som avsätts för pensionsspararen varje månad förvaltas tillfälligt av Pensionsmyndigheten fram till dess att pensionsmedlen placeras på spararens premiepensionskonto. Denna placering sker en gång per år och då fördelas medlen efter den senast valda fördelningen av fonder i premiepensionsportföljen. Avkastningen på pensionsmedlen beror inledningsvis på utfallet av den tillfälliga förvaltningen men på sikt är det avkastningen i fondförsäkringen som har den avgörande betydelsen. De avgifter som betalas till Pensionsmyndigheten och fondförvaltare samt den rabatt som ges på förvaltningsavgiften påverkar också avkastningen.

När det sker ett kapitalflöde på premiepensionskontot är det inte tillräckligt att jämföra ett ingående och utgående portföljvärde för att mäta avkastningen. Det beror på att det utgående portföljvärdet inte bara påverkas av marknadsvärdering utan även av fortsatta in- och utbetalningar. För att ge en korrekt beskrivning av hur avkastningen på premiepensionsplaceringen har utvecklats under flera perioder behöver avkastningen vägas samman på något sätt. De allmänt vedertagna mått som används i rapporten är tidsviktad avkastning och kapitalviktad avkastning. Den tidsviktade avkastningen mäter hur avkastningen har utvecklats för fonden medan den kapitalviktade avkastningen visar avkastningen för pensionsspararen. Nedan följer en förenklad beskrivning av de två måtten.

En mer utförligare beskrivning av de olika måtten finns i handboken ”Det allmänna pensionssystemets värdutveckling”.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/FondManadsstatistik.html>

Tidsviktad avkastning

För att mäta avkastningen för en fond används tidsviktad avkastning. Måttet rensar bort effekterna av in- och utflöden av kapital, det vill säga huruvida det har kommit in nya pensionsrätter eller att det har betalats ut avgifter inverkar inte på den framräknade avkastningen. Den tidsviktade avkastningen mäter alltså avkastningen för en insatt krona under en viss tidsperiod.

När tidsviktad avkastning beräknas för en period vägs avkastningen för delperioderna samman med lika vikter. En delperiod utgörs av tiden mellan två kassaflöden. Ekvation (1) beskriver den tidsvägda avkastningen:

$$R_t = \left(\prod_{t=0}^T \frac{MV_{t+1}}{MV_t + C_t} \right) - 1 \quad (1)$$

där

R_t	Värdeutveckling
t	Antalet dagar sedan starttidpunkt
T	Sluttidpunkt
MV_t	Marknadsvärdet vid tidpunkten t
C_t	Transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t

Tidsviktad avkastning kan användas för rättvisande jämförelser av avkastningen mellan fonder där fondförvaltare inte kan avsätta mer kapital vid goda avkastningsförhållanden eller omvänt. Måttet kan även användas för att jämföra med relevanta marknadsindex eller med andra förvaltares avkastning.

I premiepensionssystemet kan inte pensionsspararen fritt bestämma in- eller utflödet av kapital till premiepensionskontot. Däremot avgör spararen om och när de placerade pensionsmedlen ska föras över till en annan fond. Fondbolagen har inget inflytande över kapitalflödet i fonden.

Kapitalviktad avkastning

När värdeutvecklingen på pensionsspararens premiepension mäts används kapitalviktad avkastning, det vill säga en internränta tas fram. Internräntan kan i detta fall jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på pensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto.

Den kapitalviktade avkastningen tar hänsyn till kapitalflödet på premiepensionskontot genom att väga samman avkastningen med det pensionsbelopp som finns på kontot under motsvarande period. Det innebär att avkastningen under perioder där det förvaltade kapitalet varit stort väger tyngre i beräkningen än avkastningen under perioder då kapitalet varit litet. De kapitalflöden som påverkar den kapitalviktade avkastningen är inbetalade pensionsrätter, räntan på de preliminära pensionsrätterna, avkastningen på fonderna i portföljen, administrationsavgiften till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgiften till fondbolagen, rabatten på förvaltningsavgiften, arvsvinster samt pensionsutbetalningar.

Notera att pensionssparare som valt samma fond men haft olika kapitalflöden på sina konton, t ex i form av pensionsavsättningar, kommer att uppvisa olika kapitalviktad avkastning fast de har placerat sitt kapital i samma fond. Den kapitalvägda avkastningen kan därför inte användas för att jämföra sparare som investerat i samma fond.

När den kapitalviktade avkastningen beräknas söks den så kallade internräntan. Internräntan är den diskonteringsränta som resulterar i att nuvärdet av alla kassaflöden, inklusive portföljens utgående värde, precis motsvarar portföljens ingående värde. Ekvation (2) beskriver den kapitalviktade avkastningen.

För att beräkna internräntan krävs kännedom om (1) utgående portföljvärde (marknadsvärde), (2) alla kassaflöden till och från portföljen, samt (3) tidpunkten för dessa kassaflöden.

Internräntan r i årstakt är den ränta som uppfyller följande relation:

$$\sum_{t=0}^T \frac{C_t}{(1+r)^{\frac{t}{365}}} = 0 \quad (2)$$

- r Internräntan under perioden uttryckt i årstakt
- t Antalet dagar sedan starttidpunkten
- C_t Transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t
- C_T Slutvärdet, det vill säga kontovärdet per dagen värderingen görs

där

Internräntan kan sägas ta fram den ”bankkontoränta” som, givet insättningar och uttag, resulterat i aktuellt slutvärde.

Så här kan du nå oss om du vill veta mer

www.pensionsmyndigheten.se

facebook.se/fragaompension

kundservice 0771-776 776

www.pensionsmyndigheten.se